

Kúria
mint felülvizsgálati bíróság

Pfv. VIII.20.860/2021.

Tisztelt Kúria!

Alulírott SzCsS és tsa felperesek, meghatalmazott jogi képviselők útján az alábbi

előzetes döntéshozatal iránti
k é r e l m e t

terjesztjük elő az AXA Bank Belgium SA alperes ellen folytatott perben.

Az 5. sorszám alatti idéző végzésből szereztünk tudomást, hogy a VIII. Tanács elnöke dr. Pribula László bíró, aki korábban nem ítélkezett a Kúrián – legalábbis a felperesi jogi képviselő legjobb tudomása szerint.

Önéletrajza szerint a Nagy és Trócsányi Ügyvédi Irodajelöltje volt, majd bírói karrierje addigi csúcán a Debreceni Ítéltábla bírója és polgári kollégiumvezetője lett. Nem mellékesen a Debreceni ÁJK tanszékvezető egyetemi tanára. Azaz makulátlan szakmai előmenetele alapján önmagában nem látok jogállamisági, jogbiztonsági szempontból kivetnivalót a tanács elnökének személyében, azonban olyan egyéb aggály merül fel, mely kérelmem előterjesztésére indít.

A tanács elnöke 2021.10.15. és 2022.02.14. közötti időtartamra kirendelt bíró. A tanács tagjai dr. Gárdosi Judit és dr. Molnár Tibor Tamás – ugyanilyen kirendeléssel. Dr. Gárdosi Judit ugyancsak a Debreceni Ítéltábla polgári bírója, míg dr. Molnár Tibor Tamás úgyszintén. Ergo, szomorúan kell azt deklarálni, hogy a Debreceni Ítéltábla Pf.I. és Mf.I. Tanácsai majdnem egészében avansáltak át Kúriává.

Közismert, hogy a Debreceni Ítéltáblán soha nem született fogyasztói kölcsönszerződések ügyében olyan bírói határozat, mely figyelembe vette volna a releváns EUB ítéletek anyagi jogi hatályát. Ergo, nagy biztonsággal lehet állítani, hogy a Debreceni Ítéltábla contra legem, önkényes ítélkezési gyakorlata nem jelent szakítást a Kúria hasonszórú törvénykezési szokásaival, így a fair eljárás nem várható el jelen perben sem.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem közvetlen előzménye:

A Kúria sajtóközleményt tett közzé a C-564/19. sz. alatti ítélet kapcsán. Ebben kifejtette, hogy valójában nem kívánja tiszteletben tartani a Bíróság ítéletét, ugyanis azt „tanulmányozza”. Nyilvánvalóan nem értelmezésére gondolt az EUB döntésének, hiszen arra joga nincsen, így csak a „megértés” jöhet szóba. Ennek azonban ellentmondani látszik, hogy

„Mindaddig, amíg a jogszabályok előírásait alkalmazva, az Alaptörvény 25. cikk (1) bekezdésének második mondata, az Alaptörvény R) cikke, 28. cikke és E) cikke szükség szerinti együttes értelmezésével más döntést nem hoz, a Kúria Bt.III.838/2019/11. számú végzése végleges, annak jogértelmezése kötelező, ezért a korábbi közleményekben kifejtett álláspontját a Kúria fenntartja.”

Mivel az Alaptörvény semmilyen szűkítő rendelkezését nem jelentheti az EU alapszerződéseinek, teljesen közömbös, hogy a Kúria kíván-e más határozatot hozni, vagy sem, ugyanis a Bíróság leszögezte:

- 46 Ezenkívül a Kúria ítélete azon nemzeti ítélkezési gyakorlatra támaszkodik, amely szerint a magyar jognak az uniós joggal való összeegyeztethetősége nem képezheti előzetes döntéshozatali eljárás tárgyát. Ez az ítélkezési gyakorlat ellentétes az uniós jog elsőbbségének elvével és a Bíróság ítélkezési gyakorlatával.
- 57 Az elsőként vizsgálandó negyedik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az EUMSZ 267. cikket úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az, ha valamely tagállam legfelsőbb bírósága a törvényesség érdekében bejelentett jogorvoslat alapján a valamely alsóbb fokú bíróság által az említett rendelkezés értelmében a Bírósághoz benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelmet – az e kérelmet magában foglaló határozat jogi hatályát nem érintően – törvénytörőnek minősíti, és amennyiben e kérdésre igenlő választ kell adni, hogy az uniós jog elsőbbségének elvét úgy kell-e értelmezni, hogy az arra kötelezi ezen alsóbb fokú bíróságot, hogy figyelmen kívül hagyja a legfelsőbb bíróság ilyen határozatát.
- 61 Ebből következik, hogy az uniós jogra vonatkozó kérdések releváns voltát vélelmezni kell. A Bíróság csak akkor tagadhatja meg a nemzeti bíróság által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéssel kapcsolatos határozathozatalt, ha az uniós jog kért értelmezése nyilvánvalóan semmilyen összefüggésben nincs az alapügy tényállásával vagy tárgyával, ha a probléma hipotetikus jellegű, vagy ha nem állnak a Bíróság rendelkezésére azok a ténybeli vagy jogi elemek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az elé terjesztett kérdésekre hasznos választ adhasson (2020. november 24-i Openbaar Ministerie [Okirat-hamisítás] ítélet, C-510/19, EU:C:2020:953, 26. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 73 Ezenkívül, amint azt a főtanácsnok az indítványának 48. pontjában megjegyezte, az uniós jog hatékonyságát veszélyeztetné az, ha a legfelsőbb nemzeti bírósághoz benyújtott kereset kimenetele visszatartaná az uniós jog által szabályozott jogvitával kapcsolatban eljáró nemzeti bíróságot attól, hogy éljen az EUMSZ 267. cikkben részére biztosított azon lehetőséggel, hogy az uniós jog értelmezésével vagy érvényességével kapcsolatos kérdéseket terjesszen a Bíróság elé azzal a céllal, hogy dönthessen arra vonatkozóan, hogy valamely nemzeti szabály azzal összeegyeztethető-e, vagy sem (lásd ebben az értelemben: 2010. június 22-i Melki és Abdeli ítélet, C-188/10 és C-189/10, EU:C:2010:363, 45. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

Itt szeretnék emlékeztetni arra, hogy a Kúria a C-932/19. sz. alatti ügyet sem tekintette anyagi jogi előkérdésnek, hiszen maga a neves tanácselnök, dr. Vezekényi Ursula fejtette ki, hogy nem mérvadó a Bíróság ítélete a DH törvények fogyasztói szerződésekre kifejtett hatása kapcsán, hiszen a behelyettesített tartalom nem a DH1 törvény 3.§ (2) bekezdése, mint kógens norma, hanem a rPtk. 231.§ (2) bekezdése, mely ugyan nem jelenik meg a normaszövegben, de állítólag ennek alkalmazásával lehet kiszámolni egy egyedileg megtárgyalt forint összegből a devizában kirótt pénztartozást. A Kúria a C-932/19. sz. alatti ítélet pontjaiban foglaltakat soha nem alkalmazta ítélkezésében annak ellenére, hogy már a C-26/13. sz. alatti ítéletből pontosan tudta, milyen korlátok között lehet élni a

behelyettesítés lehetőségével. Azaz, a C-212/20. sz. alatti ítélet 72. pontja konkrétan rendelkezett arról, amit a Kúria soha nem volt hajlandó figyelembe venni. Ergo, a kúriai törvénykezési gyakorlatban megfigyelhető, egyáltalán nincsen törekvés az uniós jog értelmezésére, annak elfogadására, ellenben a Kúria jogalkotásra törekszik olyan elszokások által, mint a Kúria szervét soha nem képező, egyértelmű tagsággal, hatáskörrel nem rendelkező Konzultációs Testület által megfogalmazott vélemények jogforrássá nemesítése. Az alsóbb fokú bíróságok közül előbb a Fővárosi Törvényszék vonta kétségbe a testületi vélemények hatályát, kötelező erejét a C-472/20. sz. alatti előzetes döntéshozatal iránti kérelmében, majd a Győri Ítéltábla a Pf.IV.20.073/2021/10/I. sz. alatti végzésével kezdeményezett EUB eljárás kapcsán. Emellett roppant jelentőséggel bír az Alkotmánybíróság V/732/2019. sz. alatti határozata, annak párhuzamos véleménye, mely az AB további gyakorlatában már irányadóvá vált.

78 Másodsorban, ami azt a kérdést illeti, hogy az uniós jog elsőbbségének elve megköveteli-e, hogy az érintett tagállam legfelsőbb bírósága által – az előzetes döntéshozatalra utaló határozat jogi hatályát nem érintően – törvénysértőnek minősített előzetes döntéshozatal iránti kérelmet a **Bírósághoz előterjesztő nemzeti bíróság figyelmen kívül hagyja a legfelsőbb bíróság ilyen határozatát**, először is emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata értelmében **az uniós jog elsőbbségének elve szentesíti az uniós jog elsődlegességét a tagállamok jogával szemben**. Ez az elv tehát arra kötelezi a tagállamok valamennyi szervét, hogy **biztosítsák a különböző uniós jogi normák teljes érvényesülését, mivel a tagállamok joga nem befolyásolhatja az e különböző normáknak az említett államok területére nézve elismert hatását** (2021. május 18-i Asociația „Forumul Judecătorilor din România” és társai ítélet, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 és C-397/19, EU:C:2021:393, 244. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

79 Ily módon a Bíróság már több alkalommal megállapította, hogy az uniós jog elsőbbségének elve értelmében nem sértheti az uniós jog egységességét és hatékonyságát az, hogy a tagállam – akár alkotmányos jellegű – nemzeti jogi rendelkezésekre hivatkozik. A következetes ítélkezési gyakorlat értelmében ugyanis az uniós jog elsőbbségének elvéhez kapcsolódó hatások a tagállamok valamennyi szervére vonatkoznak, anélkül hogy többek között a bírósági hatáskörök megosztására vonatkozó belső rendelkezések – ideértve az alkotmányos jellegűeket is – akadályozhatnák azt (2021. május 18-i Asociația „Forumul Judecătorilor din România” és társai ítélet, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 és C-397/19, EU:C:2021:393, 245. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

80 Másodszor, amint az az állandó ítélkezési gyakorlatból következik, az EUMSZ 267. cikk szerinti eljárás végrehajtását akadályozó **nemzeti jogi rendelkezés alkalmazását mellőzni kell**, anélkül hogy az érintett bíróságnak kérnie kellene vagy meg kellene várnia e rendelkezés jogalkotói vagy bármilyen egyéb alkotmányos úton történő megsemmisítését (2021. március 2-i A. B. és társai [A legfelsőbb bíróság bírának kinevezése – Jogorvoslat] ítélet, C-824/18, EU:C:2021:153, 141. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

A hivatkozott, 2010. június 22-i **Melki és Abdeli ítélet (C-188/10 és C-189/10, EU:C:2010:363)** mellőzhetetlenül fontos annak megítélésében, a magyar Kúria vajon bíróságnak minősül-e az unió joga alapján vagy sem. Ugyanis nem is annyira friss ítélet leszögezte:

43 Másodsorban a Bíróság már kimondta, hogy az uniós jogi rendelkezéseket hatáskörének keretei között alkalmazni hivatott nemzeti bíróság **köteles biztosítani e normák teljes érvényesülését**, szükség esetén – saját hatáskörénél fogva – **eltekintve a nemzeti jogszabályok közösségi joggal ellentétes rendelkezéseinek alkalmazásától**, utólagosan is, anélkül hogy kérelmeznie vagy várnia kellene azok jogalkotói vagy bármilyen egyéb alkotmányos úton történő megsemmisítésére (lásd különösen a fent hivatkozott Simmenthal-ügyben hozott ítélet 21. és 24. pontját; a C-187/00. sz. Kutz-Bauer-ügyben 2003. március 20-án hozott ítélet [EBHT 2003., I-2741. o.] 73. pontját; a C-387/02., C-391/02. és C-403/02. sz., Berlusconi és társai egyesített ügyekben 2005. május 3-án hozott ítélet [EBHT 2005., I-3565. o.] 72. pontját, valamint a C-314/08. sz. Filipiak-ügyben 2009. november 19-én hozott ítélet [az EBHT-ban még nem tették közzé] 81. pontját).

44 **Az uniós jog természetében rejlő követelményekkel ugyanis összeegyeztethetetlen valamely nemzeti jogrendszer minden olyan rendelkezése, illetve minden olyan jogalkotási, közigazgatási, vagy bírósági gyakorlat, amely csökkentené a közösségi jog hatékonyságát** azáltal, hogy megfosztja az e jog alkalmazására hatáskörrel rendelkező bíróságot azon jogtól, hogy már az alkalmazás időpontjában minden szükséges lépést megteheszen annak érdekében,

hogy az uniós normák teljes hatékonyságának esetleges akadályát képező nemzeti jogszabályi rendelkezéseket félretegye (lásd a fent hivatkozott Simmenthal-ügyben hozott ítélet 22. pontját, valamint a C-213/89. sz., Factorame és társai ügyben 1990. június 19-én hozott ítélet [EBHT 1990., I-2433. o.] 20. pontját). Ilyen helyzet állna elő akkor, ha egy uniós jogi rendelkezés és egy nemzeti törvény közötti ellentmondás esetén az összeütközés feloldása nem a közösségi jog alkalmazására hivatott bíróság számára lenne fenntartva, hanem egy másik, saját mérlegelési jogkörrel felruházott hatóság számára, még akkor is, ha a közösségi jog teljes hatékonyságának ilyen akadályja csak átmeneti lenne (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Simmenthal-ügyben hozott ítélet 23. pontját).

- 45 Végül a Bíróság kimondta, hogy az a nemzeti bíróság, amelynek az uniós joggal kapcsolatos jogvitát kell eldöntenie, és amely úgy véli, hogy valamely nemzeti rendelkezés nemcsak hogy ellentétes az uniós joggal, de alkotmányellenes is, nem veszti el az EUMSZ 267. cikkben előírt azon lehetőségét, illetve **nem mentesül az ott előírt azon kötelezettsége alól, hogy az uniós jog értelmezésével vagy érvényességével kapcsolatos kérdésekkel a Bírósághoz forduljon**, azon tény miatt, hogy valamely belső jogi szabály alkotmányellenességének megállapítása az alkotmánybírósághoz kötelezően benyújtandó keresettől függ. Az uniós jog hatékonyságát ugyanis veszélyeztetné az, ha az alkotmánybírósághoz benyújtandó kötelező kereset létezése meggátolná az uniós jog által szabályozott jogvitával kapcsolatban eljáró nemzeti bíróságot abban, hogy éljen az EUMSZ 267. cikkben részére biztosított azon lehetőséggel, hogy az uniós jog értelmezésével vagy érvényességével kapcsolatos kérdéseket terjesszen a Bíróság elé azzal a céllal, hogy dönthessen arra vonatkozóan, hogy valamely nemzeti szabály azzal összeegyeztethető-e vagy sem (lásd a fent hivatkozott Mecanarte-ügyben hozott ítélet 39., 45. és 46. pontját).

A fenti döntések értelmében arra kell következtetni, hogy a magyar legfőbb bírói szerv lényegében megtiltja a magyar bíróságoknak az EU jogával összhangban történő jogértelmezést. Valójában a Kúria e szemlélet mentén fejezi ki szkepticizmusát az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek elmaradása kapcsán is. Ugyanis köztudott, hogy a Kásler-ügyben meghozott C-26/13. sz. alatti döntést már a 2/2014. PJE határozat sem tartotta tiszteletben, míg e határozatot voltaképpen törvény alá foglaló 2014. évi XXXVIII. Törvény 3.§ (2) bekezdése kifejezetten úgy rendelt el kógens normával történő behelyettesítést, hogy mind a Kúria, mind a törvényhozó tudta, az nem összeegyeztethető a jogvédelemmel, és az uniós jog hatékonyságával. Ezt követően a Kúria „lerendezettnek” vette a deviza alapú kölcsönszerződések ügyét és a DH1 törvény 3.§ (1) bekezdésében foglalt megdönthetetlen törvényi vélelmen alapuló jogi igények érvényesíthetőségét ellehetetlenítette felülvizsgálati döntéseivel úgy, hogy a res judicata és további jogorvoslat kizártsága miatt egyszerűen nem ítélte meg a perben érvényesített jogot. A Dunai-ügyben hozott C-118/17. sz. alatti ítélet kapcsán pedig átértelmezte – tiltottan – a Bíróság ítéletét, és szűkítő értelmezéssel csak az átláthatóság elvének sérelme körében engedte a jogérvényesítést, melyet a törvénykezési gyakorlata a BNP Paribas-ügyekben hozott C-609/19., C-776/19. és C-782/19. sz. alatti egyesített ügyekben hozott döntések rendelkezéseivel ellentétesen folytat. Azaz, szemmel jól látható, hogy a Kúria nem fejt ki olyan tevékenységet, mely az uniós jogának teljes érvényesülését biztosítaná. Pont ezért volt szükség a C-932/19. sz. alatti döntésre, melyet követett logikájában a C-19/20. és a C-212/20. sz. alatti ítélet, a Kúria törvénykezési gyakorlata mégsem változik.

- 39 Ha azonban valamely jogszabályi rendelkezés uniós jognak való megfelelésének vitatása nem teszi lehetővé a jogalany számára, hogy ipso facto hivatkozzon ugyanazon jogszabályi rendelkezés alkotmánynak való megfelelésének vitatására, oly módon, hogy az ügy érdemében határozó bíróság rendelkezzen továbbra is hatáskörrel az uniós jog alkalmazására, úgy az említett jogszabályi rendelkezéssel nem lenne ellentétes az első kérdésben szereplőhöz hasonló nemzeti szabályozás, feltéve, hogy több kritérium teljesül. A Bizottság szerint a nemzeti bíróságnak egyidejűleg továbbra is szabadon kell tudnia előzetes döntéshozatal céljából a Bírósághoz fordulni az általa szükségesnek tartott valamennyi kérdéssel, valamint az uniós jog által biztosított jogok ideiglenes bírói védelmének biztosításához szükséges valamennyi intézkedést elfogadnia. Az is szükséges még egyrésztől, hogy az alkotmányosság vizsgálatára irányuló közbelső eljárás ne eredményezze az alapeljárás túl hosszú időtartamra történő felfüggesztését, másrésztől pedig, hogy e közbelső eljárást követően és annak eredményétől függetlenül a nemzeti bíróság teljesen szabadon értékelhesse a nemzeti jogszabályi rendelkezés uniós jognak való megfelelését, ha azt az uniós joggal ellentétesnek tartja, mellőzhesse annak alkalmazását, és – amennyiben szükségesnek tartja – előzetes döntéshozatal céljából kérdésekkel fordulhasson a Bírósághoz.

Az alábbi ítéleti rendelkezés átviszi a gondolatmenetet egy folyamatban lévő ügyre, mely jelen eljárásban egyébként eleve anyagi jogi előkérdésnek minősül:

- 42 A Bíróság ebből azt a következtetést vonta le, hogy önmagában valamely olyan belső jogi szabály megléte, amely szerint a nem a legmagasabb fokon eljáró bíróságokat köti a magasabb fokon eljáró bíróság jogi értékelése, nem fosztja meg a bíróságokat az EUMSZ 267. cikkben előírt azon lehetőségtől, hogy az uniós jog értelmezésével kapcsolatos kérdésekkel a Bírósághoz fordulhassanak (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott, Rheinmühlen-Düsseldorf ügyben hozott ítélet 4. és 5. pontját, valamint a fent hivatkozott Cartesio-ügyben hozott ítélet 94. pontját). A nem a legmagasabb fokon eljáró bíróság szabadon dönthet arról – különösen, amennyiben úgy ítéli meg, hogy a magasabb fokon eljáró bíróság által végzett jogi értékelés az Unió jogával ellentétes ítélethez vezetne –, hogy kérdéseivel a Bírósághoz forduljon (a C-378/08. sz., ERG és társai ügyben 2010. március 9-én hozott ítélet [az EBHT-ban még nem tették közzé] 32. pontja).

A C-379/21. sz. Ügy TBI BANK EAD ügyében feltett kérdés szerint:

„Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második, harmadik és negyedik kérdésre adandó igenlő válasz esetén: Kötik-e a nemzeti bíróságot egy felsőbb fokú bíróság utasításai, amelyek a nemzeti jog értelmében kötelezőek a felülvizsgált bírósági szintre nézve abban az esetben, ha azok nem veszik figyelembe a fogyasztói szerződésben szereplő valamely szerződési feltétel tisztességtelen jellegének következményeit?”

Márpedig jelen esetben pont ez történt: A végrehajtás megszüntetése iránti perben a keresetet elutasító jogerős ítélet a kötelmi jogi perben hozott jogerős ítélet ítélt dolog hatására aszerint hivatkozott, hogy azon perben hiába nem vették figyelembe a fogyasztói jogokkal kapcsolatos uniós jogot, az uniós jog teljes érvényesülésének kizárása nem bontja meg a res iudicata hatását, és a fogyasztó ad maximum a Köbler-ügyben hozott feltételek szerint tarthat igényt a magyar állam kártérítésére. Csakhogy ennek van gyakorlati realitása egy olyan államban, melynek bíróságai nem veszik figyelembe az uniós jogot és a perbíróságok nem biztosítják a hatékony bírói jogvédelmet?

A Bíróság 2009. november 19-i, Filipiak-ügyben hozott (C-314/08., ECLI:EU:C:719) ítélet így rendelkezett:

- 85 Amennyiben – amint az a jelen ítélet 74. cikkéből következik – az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy az EK 43. cikkkel és az EK 49. cikkkel ellentétesek az alapeljárás tárgyát képezőkhöz hasonló nemzeti rendelkezések, a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy ilyen körülmények között a közösségi jog elsőbbsége arra kötelezi a nemzeti bíróságot, hogy a közösségi jogot alkalmazza, és tekintsen el az azzal ellentétes nemzeti rendelkezések alkalmazásától, függetlenül a nemzeti alkotmánybíróság határozatától, amely bíróság az ugyanezen, alkotmányellenesnek ítélt rendelkezések kötelező ereje megszűnésének elhalasztásáról döntött.

Az alapügyben is hivatkozott C-620/17. sz. alatti Hochtief-ügyben hozott ítélet így szól:

- 39 Másodszor, amint a Bíróság ítélkezési gyakorlatából következik, a res iudicata elvével nem ellenétes a végső fokon eljáró nemzeti bíróság uniós jogi szabályt sértő határozatáért fennálló tagállami felelősség elvének elismerése. Ugyanis, különösen azon körülmény okán, hogy az uniós jogból eredő jogok megsértését jelentő ilyen határozat ellen rendes úton fellebbezni már nem lehet, a magánszemélyeket nem lehet megfosztani az állami felelősség megállapításának lehetőségétől, és ezáltal jogaik megfelelő védelmének lehetőségétől (lásd ebben az értelemben: 2003. szeptember 30-i Köbler ítélet, C-224/01, EU:C:2003:513, 34. pont; 2018. október 24-i XC és társai ítélet, C-234/17, EU:C:2018:853, 58. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 54 Márpedig emlékeztetni kell arra, hogy a res iudicata elve úgy az európai uniós, mint a nemzeti jogrendekben jelentős szerepet tölt be. Ugyanis mind a jog, mind a jogviszonyok stabilitásának, illetve az igazságszolgáltatás megfelelő működésének biztosításához fontos, hogy ne lehessen többé vita tárgyává tenni azokat a bírósági határozatokat, amelyek a rendelkezésre álló jogorvoslatok kimerülését, illetve az azok előterjesztésére nyitva álló határidők elteltét követően jogerőre emelkedtek (2014. július 10-i Impresa Pizzarotti ítélet, C-213/13, EU:C:2014:2067, 58. pont; 2015. október 6-i Tárşia ítélet, C-69/14, EU:C:2015:662, 28. pont).

Mint ahogyan arra a felülvizsgálati kérelem is utalt, megkérdőjelezhető a res judicata hatása, ha az alapügyben úgy születtek ítéletek, hogy azok a teljesség elvének nem feleltek meg, valójában az érvényesített jogot nem merítette ki, és a releváns anyagi jogot nem alkalmazták. Ugyanis egy ilyen vagy ehhez hasonló módszer a polgári pereket pusztán formalitássá süllyesztené, a fogyasztói társadalom jogérvényesítését a bírói szervezet úgy zárna ki, hogy a jogorvoslatok sem tekinthetők e körben érdemlegesnek. Ráadásul a magyar állam ezzel kapcsolatos felelősségének kérdését megítélő bírói szervezet azonos azzal, mely a fogyasztói jogok érvényesítését teljesen, egészében kizárta.

A végső fokon eljáró nemzeti bíróság uniós jogi szabályt sértő határozatával okozott károkért való tagállami felelősségre a Bíróság által különösen a 2003. szeptember 30-i Köbler ítélet (C224/01, EU:C:2003:513) 51. pontjában meghatározott feltételek vonatkoznak, bár ez nem jelenti azt, hogy ezen állam felelőssége nem állapítható meg a nemzeti jog kevésbé szigorú feltételei alapján. E felelősséget nem zárja ki az a tény, hogy e határozat jogerőre emelkedett. E felelősség alkalmazása keretében a kártérítési kérelmet elbíráló nemzeti bíróság feladata, hogy a szóban forgó tényállás összes sajátos körülményét figyelembe véve elbírálja, hogy a végső fokon eljáró nemzeti bíróság kellően súlyosan megsértette-e az uniós jogot azáltal, hogy nyilvánvalóan figyelmen kívül hagyta az alkalmazandó uniós jogot, beleértve a Bíróság vonatkozó ítélkezési gyakorlatát. Ezzel szemben az uniós joggal ellentétes a nemzeti jog azon szabálya, amely ilyen esetben általában kizárja a megtéríthető károk köréből azon költségeket, amelyek a nemzeti bíróság sérelmes határozatával összefüggésben valamely félnél felmerültek. Az uniós jogot – különösen a 2007. december 11-i 2007/66/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel módosított, az árubeszerzésre és az építési beruházásra irányuló közbeszerzési szerződések odaítélésével kapcsolatos jogorvoslati eljárás alkalmazására vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések összehangolásáról szóló, 1989. december 21-i 89/665/EGK tanácsi irányelvet és a 2007/66 irányelvvel módosított, a vízügyi, energiaipari, szállítási és távközlési ágazatokban működő vállalkozások beszerzési eljárásairól szóló közösségi szabályok alkalmazására vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések összehangolásáról szóló, 1992. február 25-i 92/13/EGK tanácsi irányelvet, valamint az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvét – úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes valamely tagállam azon szabályozása, amely nem teszi lehetővé a perújítást az említett tagállam azon bíróságának jogerőre emelkedett ítéletével szemben, amely valamely ajánlatkérő határozata elleni megsemmisítés iránti kérelem tárgyában anélkül döntött, hogy kitért volna arra kérdésre, amelynek vizsgálatát felvetette a Bíróság egyik korábbi ítéletében, amelyet utóbbi az e megsemmisítés iránti kérelemre vonatkozó eljárás keretében előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelem alapján hozott. Ha azonban az alkalmazandó belső eljárási szabályok lehetővé teszik a nemzeti bíróság számára, hogy visszavonjon egy jogerőre emelkedett ítéletet annak érdekében, hogy az ezen ítélet nyomán kialakult helyzetet összeegyeztethetővé tegye egy korábbi jogerős nemzeti bírósági határozattal, amelyről az említett ítéletet hozó bíróságnak és az ítélet alapjául szolgáló eljárásban részt vevő feleknek már tudomásuk volt, e lehetőségnek – az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvével összhangban – ugyanazon feltételek mellett érvényesülnie kell annak érdekében, hogy a helyzetet a Bíróság valamely korábbi ítélete által értelmezett uniós joggal tegyék összeegyeztethetővé.

Magyarán, ha a kötelmi jogi perben nem volt megítélve az érvényesített jog, akkor annak res judicata hatása úgy jelentkezik, hogy

- a) Az ítélet rendelkezése végrehajtandó, és jogorvoslatnak nincsen helye.
- b) Az ítéletben meg nem ítélt érvényesített jog bármikor érvényesíthető egy újabb perben.
- c) A végrehajtási perben nem jelent kötőerő a kötelmi jogi ítélet, ha az ügyet sem vetett az uniós jogra és a fogyasztói jogok tényleges érvényesülését a bíróságok jogellenes passzivitása nem biztosította, ugyanis a végrehajtás megszüntetése iránti perben biztosítható a jog érvényesíthetősége anélkül, hogy a kötelmi jogi perben hozott ítéletet „vissza kellene vonni”.
- d) A másodfokú bíróság szűkítő jogértelmezése odáig vezet, hogy a fogyasztói perekben alkalmazott bírói önkény (contra legem jogalkalmazás, a jog hatálya alóli elvonás) nem csupán megnehezíti a fogyasztói jogérvényesítést, hanem azt gyakorlatilag kizárja.
- e) Amennyiben a magyar bírósági szervezet EUB ítéletekre való hivatkozással pont azok tartalmával ellentétesen cselekszik, úgy a teljes érvényesülés elve sérül, melyet maga a szervezet idéz elő rendszerszinten, nem csupán arról van szó, hogy az adott bíróságok tévednek.

Az EU Bírósága a 2020. október 6-i, C-66/18. sz. alatti, Európai Bizottság kontra Magyarország (ECLI:EU:C:2020:792) hozott ítélete néhány olyan alapelvet leszögezett, melyet jelen perben is szem előtt illene tartani:

- 88 Márpedig először is, amint az az Egyesült Nemzetek Szervezete Nemzetközi Jogi Bizottsága által kidolgozott és a szervezet Közgyűlése által a 2001. december 12-i 56/83 határozatában tudomásul vett, az állam nemzetközi jogot sértő magatartásért fennálló felelősségéről szóló cikkek – amely cikkek a nemzetközi szokásjogot kodifikálják, és az Unióra alkalmazandók – 3. cikkéből kitűnik, hogy az állam magatartása „nemzetközi jogot sértőnek” minősítése kizárólag a nemzetközi jog hatálya alá tartozik. Következésképpen e minősítést nem érintheti az, hogy ugyanezen magatartást adott esetben hogyan minősítik az uniós jog értelmében.
- 90 Továbbá az állam nemzetközi jogot sértő magatartásért fennálló felelősségéről szóló cikkek 32. cikkéből következik, hogy a felelős állam a nemzetközi jogból eredő kötelezettségei megszegésének igazolása érdekében nem hivatkozhat belső jogának rendelkezéseire.
- 223 A Charta 52. cikkének (3) bekezdése értelmében a Chartában rögzített, és az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én aláírt európai egyezményben (kihirdette: az 1993. évi XXXI. tv., a továbbiakban: EJEE) biztosított jogoknak megfelelő jogok tartalmát azonosnak, terjedelmét pedig legalább azonosnak kell tekinteni azokéval, amelyek az említett egyezményben szerepelnek.
- 224 Kétségtelen, hogy az EJEE szövege nem utal a tudományos élet szabadságára. Az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlatából azonban kitűnik, hogy e szabadság többek között az EJEE 10. cikkében biztosított, a véleménynyilvánítás szabadságához való joghoz kapcsolódik (EJEB, 2014. április 15., Hasan Yazıcı kontra Törökország, CE:ECHR:2014:0415JUD004087707, 55. és 69. §; EJEB, 2014. május 27., Mustafa Erdoğan és társai kontra Törökország, CE:ECHR:2014:0527JUD000034604, 40. és 46. §), amit a Magyarázatok az Alapjogi Chartához című dokumentumban (HL 2007. C 303., 17. o.) szereplő, a Charta 13. cikkéhez fűzött magyarázat is megerősít.

Fentiekből számomra az tűnik lényegesnek, hogy a Charta a közösségi jog részét képezi, és olyan alapjogként kell kezelni, melyet a tagállamok nem csorbíthatnak még belső jogalkotásukkal sem.

Itt szeretném logikailag kapcsolni a közösségi jog megsértéséből fakadó felelősség közösségi jogi normáit anyagi jogi hatállyal meghatározó alábbi döntést. Az EUB 2016. július 28-i, C-168/15. sz. alatti, Milena Tomášová kontra Szlovák Köztársaság, és Pohotovost' s.r.o. (ECLI:EU:C:2016:602) ügyben¹ hozott döntésében kifejtette, hogy:

- 18 A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint az elv, mely szerint az állam felelős az uniós jog neki betudható megsértésével a magánszemélyeknek okozott károkért, **szerves része az Unió alapját képező Szerződések rendszerének** (1991. november 19-i Francovich és társai ítélet, C-6/90 és C-9/90, EU:C:1991:428, 35. pont; 1996. március 5-i Brasserie du pêcheur és Factortame ítélet, C-46/93 és C-48/93, EU:C:1996:79, 31. pont; 2013. március 14-i Leth-ítélet, C-420/11, EU:C:2013:166, 40. pont).
- 19 Ez az elv érvényes az uniós jog tagállam általi bármilyen megsértésére, függetlenül attól, hogy mely hatóság a jogsértés előidézője (lásd ebben az értelemben: 1996. március 5-i Brasserie du pêcheur és Factortame ítélet, C-46/93 és C-48/93, EU:C:1996:79, 32. pont; 2003. szeptember 30-i Köbler-ítélet, C-224/01, EU:C:2003:513, 31. pont; 2006. június 13-i Traghetti del Mediterraneo ítélet, C-173/03, EU:C:2006:391, 30. pont; 2010. november 25-i Fuß-ítélet, C-429/09, EU:C:2010:717, 46. pont).
- 20 Az említett elv bizonyos feltételek mellett akkor is alkalmazandó, amikor a szóban forgó jogsértés a végső fokon eljáró nemzeti bíróság által hozott határozatból adódik. Ugyanis, az igazságszolgáltatásnak a magánszemélyeket az uniós

¹ A fogyasztó formanyomtatvány alkalmazásával kapott alacsony összegű pénzkölcsönt, mely késedelmi kamata 91,25% volt, választottbírói kikötést tartalmazott, etc. A fogyasztóval a hitelező a fennálló tartozása rendezésére újabb kölcsönt vetett fel, majd amikor az adós azt sem tudta teljesíteni, végrehajtási kérelmet terjesztett elő, melyet a bíróság el is rendelt. A fogyasztó később az állammal szemben indított kártérítési pert a közösségi jog megsértésére hivatkozván, hiszen a jogvitában eljáró bíróságok olyan feltételeket tartalmazó szerződés alapján marasztalták, illetve hajtották végre a követelést, melyek a közösségi jog alapján tisztességtelenek voltak.

jogszabályok alapján megillető jogok védelmében betöltött alapvető szerepére és arra a körülményre tekintettel, hogy a végső fokon ítélkező bíróság fogalmából következik, hogy ez az utolsó igazságszolgáltatási fórum, amely előtt a magánszemélyek e jogszabályok által biztosított jogaikat érvényesíthetik, a Bíróság úgy ítélte meg, hogy ezen utóbbi jogszabályok hatékonysága kérdőjeleződne meg, és ezen jogok védelme gyengülne meg, ha ki lenne zárva, hogy a magánszemélyek bizonyos körülmények között kártérítést kapjanak **az uniós jognak a végső fokon eljáró nemzeti bíróság által hozott határozattal történő megsértésével nekik okozott károkért** (lásd ebben az értelemben: 2003. szeptember 30-i Köbler-ítélet, C-224/01, EU:C:2003:513, 32–36. és 59. pont; 2006. június 13-i Traghetti del Mediterraneo ítélet, C-173/03, EU:C:2006:391, 31. pont; 2015. szeptember 9-i Ferreira da Silva e Brito és társai ítélet, C-160/14, EU:C:2015:565, 47. pont).

A Curia utalt arra, hogy a 2003. szeptember 30-i Köbler ítélet (C-224/01, EU: C:2003:513, 52. pont) alapján nem lehet jogkérdés², hogy a tagállam felel az uniós jogot sértő határozatok által okozott károkért. A Köbler-ítélet kimondta:

- 39 Ugyanakkor figyelembe kell venni, hogy a végső fokon ítélkező bíróság határozataiért fennálló állami felelősség elvének elismerése önmagában **nem jelenti a határozatok jogerejének megkérdőjelezését**. Az állam felelősségrevonását célzó eljárás tárgya és az abban részt vevő felek nem feltétlenül azonosak a jogerőt nyert határozat alapjául szolgáló eljárásban szereplőkkel. **Az állam felelősségének megállapítására iránti kereset felperese javára pernyertessége esetén ugyanis az államot az okozott kár megtérítésére kötelező határozat születik, amely azonban nem szükségszerűen szünteti meg a kárt okozó határozat jogerejét.** Mindenesetre a közösségi jogrendszer szerves részét képező állami felelősség elve megköveteli az effajta kártérítést, de nem követeli meg a kárt okozó bírósági határozat megváltoztatását.
- 43 Ami azt az érvet illeti, hogy a végső fokon ítélkező bíróság tekintélyét befolyásolhatja, ha jogerőre emelkedett határozatait közvetetten vitatni lehet egy, az állam ilyen döntésekért fennálló felelősségének megállapítására alkalmat adó eljárás során, meg kell állapítani, hogy egy ilyen jogi út létezése, mely bizonyos körülmények között lehetővé teszi egy hibás bírói döntés káros következményeinek orvoslását, **ugyanúgy jelentheti a jogrendszer minőségének javítását, és végső soron az igazságszolgáltatás tekintélyének növelését.**

De ki járjon el az állammal szemben indított kártérítési perben? A Bíróság szerint a tagállam feladata, dolga, hogy megfelelő jogi utat biztosítson a kártérítési igény érvényesítéséhez³.

- 49 Megjegyezhető az is, hogy ehhez hasonlóan az EJEE és különösen annak 41. cikke felhatalmazza az Emberi Jogok Európai Bíróságát arra, hogy az alapvető jogot megsértő államot azon károk megtérítésére kötelezze, amely e magatartásból a sértett felet érte. E bíróság ítélkezési gyakorlatából az következik, hogy az ilyen kártérítést akkor is meg kell ítélni, ha a jogsértés valamely végső fokon ítélkező nemzeti bíróság határozatának tartalmából ered (lásd az EJB, 2000. március 21-i Dulaurans kontra France ítéletet, még nem tették közzé).
- 50 A fentiekből következik, hogy az az elv, mely szerint a tagállam köteles megtéríteni a magánszemélyeknek okozott olyan károkat, amelyek a közösségi jog felróható megsértéséből erednek, akkor is alkalmazandó, ha a kérdéses jogsértés a végső fokon ítélkező bíróság határozatából ered. Az egyes tagállami jogrendszerek feladata az ilyen kártérítésekkel kapcsolatos jogviták elbírálására hatáskörrel rendelkező bíróság kijelölése.

² A Gerhard Köbler által az Osztrák Köztársaság közötti eljárásban a 30. pontban kifejtette a Bíróság, hogy az elv, amely szerint valamely tagállam felelős a közösségi jog neki felróható megsértésével a magánszemélyeknek okozott kárért, szerves része a Szerződés rendszerének (a C-6/90. és C-9/90. sz., Francovich és társai egyesített ügyekben 1991. november 19-én hozott ítélet ?EBHT 1991., I-5357. o.] 35. pontja; a fent hivatkozott Brasserie du Pêcheur és Factortame egyesített ügyekben hozott ítélet 31. pontja; a C-392/93. sz. British Telecommunications ügyben 1996. március 26-án hozott ítélet ?EBHT 1996., I-1631. o.] 38. pontja; a C-5/94. sz. Hedley Lomas-ügyben 1996. május 23-án hozott ítélet ?EBHT 1996., I-2553. o.] 24. pontja; a C-178/94., C-179/94., C-188/94., C-189/94. és C-190/94. sz. Dillenkofer és társai egyesített ügyekben 1996. október 8-án hozott ítélet ?EBHT 1996., I-4845. o.] 20. pontja; a C-127/95. sz. Norbrook Laboratories ügyben 1998. április 2-án hozott ítélet ?EBHT 1998., I-1531. o.] 106. pontja és a fent hivatkozott Haim-ügyben hozott ítélet 26. pontja).

³ 46 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint közösségi jogszabály hiányában a tagállamok belső jogrendszerének feladata kijelölni a hatáskörrel rendelkező bíróságot, és meghatározni a bírósághoz fordulás azon eljárási szabályait, amelyek célja, hogy biztosítsák azoknak a jogoknak a hiánytalan védelmét, amelyek a közösségi jog szabályai alapján illetik meg a magánszemélyeket (lásd a 33/76. sz. Rewe-ügyben 1976. december 16-án hozott ítélet ?EBHT 1976., 1989. o.] 5. pontját; a 45/76. sz. Comet-ügyben hozott ítélet ?EBHT 1976., 2043. o.] 13. pontját; a 68/79. sz. Just-ügyben 1980. február 27-én hozott ítélet EBHT 1980., 501. o.] 25. pontját; a fent hivatkozott Francovich és társai egyesített ügyekben hozott ítélet 42. pontját és a C-312/93. sz. Peterbroeck-ügyben 1995. december 14-én hozott ítélet EBHT 1995., I-4599. o.] 12. pontját).

Tehát, e kártérítési felelősség kérdésének szemszögéből nézve, egyáltalán nem mindegy, hogy a jogerős ítéletet meghozni készülő bíróság – mint szervezet – hogyan illeszkedik a felelősségi rendszerbe. Ma, hazánkban nincsen külön bírósági út az ilyen jelegű kártérítési igények elbírálására. A Pp. 20.§ (1) bekezdése, illetve a 20.§ (3) bekezdés ab) pontja által megszabott módon a közhatalom gyakorlásával kapcsolatos kártérítési perek törvényszéki hatáskörbe tartoznak. Tehát, amennyiben jelen per fogyasztója a kötelmi jogi perben hozott ítélet alapján indít pert a magyar állammal szemben, a per elbírálására az a Fővárosi Törvényszék jár el első fokon, melyet a Fővárosi Ítéletábla és Kúria rászorított rá az uniós jog tagadására. Másodfokon pedig az a táblabíróság jár el, mely ítélkezési gyakorlata kialakította a magyar állam jogi felelősségét.

A fogyasztói perek tömkelege indult a deviza alapú kölcsönökkel kapcsolatos jogvitákban. A százezres nagyságrendet elérő perszámok miatt gyakorlatilag minden hazai bíróság, és tanács érintetté vált a törvénykezésben, hiszen nem csak kötelmi jogot tárgyaló tanácsokra szignálták az ilyen pereket, hanem olyan családjogi bírók is ítélkezni voltak kötelesek, kik egyébként nem igazán ismerték a releváns anyagi jogot. Maga a Kúria állapította meg joggyakorlat elemző csoportja által, hogy a magyar bírói kar a közösségi jog tekintetében jelentős képzetlenségben szenved, melyet orvosolni kell. A törvényszéki hatáskörbe tartozó fogyasztói perekben járásbírói bírósági bírókat rendeltek ki, mely eljárás gyakorlatilag a hatáskörhöz tartozó szakmai garanciákat sértette, mert ennyi erővel a családjogi járásbírói bírósági bíró nyugodtan tárgyalhatta volna e pereket valami isten háta mögötti kisbírói bíróságon is. A magyar állam – illetve az OBH – átcímkezte ugyanazt a problémát, mely ezáltal megszűnt problémaként létezni. Csakhogy így olyan bírók kezébe kerültek a jogesetek, kik nem rendelkeztek kellő felkészültséggel, gyakorlattal, jogismerettel a tárgykörben⁴. Ezt helyettesítendő beindította a Kúria a civilisztikai konferenciákat, melyet ajánlásokat tettek. Később létrehozták a Kúria melletti Konzultációs Testületet is, mely quasi jogegységi döntéseket hozott. A kompromitálódó bírák nem a közösségi jogot alkalmazták, hanem jogforrási jelleggel nem bírói szakmai véleményeket. Az egyes tanácsok sorra másolták le a másodfokú tanácsok határozatait, illetve a Kúria döntéseit.

Erre tett rá egy lapáttal, hogy a Kúria nem megvárta az alsóbbfokú bíróságok döntéseit, és az eltérő jogértelmezéssel ellátott döntéseket elemezte, hanem aluk néhány tucatnyi döntésből kreált jogegységi határozatokat. Jellemző, hogy a 6/2013. PJE határozat megszületésekor e fogyasztói perekben nem volt alkalmazott a közösségi jog. Elsőként a Kásler-ügyben vetődött fel elvi éllel a fogyasztóvédelmi irányelv alkalmazásának kérdése. A Kúria az EU Bíróságához már azzal az igénnyel fordult a C-26/13. sz. alatti ügyben,

⁴ „Az Európai Unióhoz történő csatlakozás minden esetben jelentős kihívás elé állítja a jogalkalmazókat, hiszen egy stílusában, érvényesülésében, nyelvezetében, megközelítésében saját joguktól eltérő, ugyanakkor nagy mennyiségű joganyag alkalmazására kényszerülnek. Külön nehézséget jelenthet e joganyag alkalmazása az olyan jogrendszerek bírójának, melyekben a jogalkalmazóknak a jogszabálysövegek konkrét ügyre való adaptálásán túl általában nem kell absztrakt jogelveket a tényleges ügyükre vetítetten alkalmazniuk. A közvetlen hatály, közvetett hatály, az uniós jog elsőbbségének elve vagy akár maga az acte clair doktrína alapvető jellemzői az uniós jognak, ugyanakkor a nemzeti jogrendszerük által önállóságra kevésbé készítetett bírákat ezek életre keltése nagy kihívások elé állíthatja. Ehhez társul még az a tény, hogy a 2004-ben csatlakozott országok bírójának java része egyetemi tanulmányai során még nem szerzett uniós jogi ismerteket, ezeket a csatlakozásra való felkészülés jegyében célzott képzéseken kellett elsajátítaniuk. Az uniós jog alkalmazására való képességük, hajlandóságuk elsősorban a csatlakozást közvetlenül követő években nagy mértékben függött attól is, hogy a bírák felkészítése az adott tagállamban mennyire volt a felsőbbbírói bírókra fókuszált vagy terjedt-e ki ugyanolyan mélységgel és spektrummal valamennyi bíróra.” –

https://kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/az_europai_unio_joganak_alkalmazasa.pdf

hogy visszaigazoltassa azon szándékát, hogy jogegységi határozatban⁵ rendelkezzen a különmemű árfolyamok alkalmazásának tisztességtelenségéről, illetve a jogalkotó majd átvegye a PJE határozatot – szinte szó szerint – a DH1 törvénybe.

Azaz, nem kétséges, hogy a fogyasztói perekben nem volt eredendően cél a közösségi jog alkalmazása. A nemzeti bíróságok csak az uniós csatlakozással együtt a tagállami jogba átültetett egyes szabályokat alkalmazták, így a rHpt. szabályait alkalmazva kísérelték meg levezetni a semmisséget az adott szerződés részévé váló általános szerződéses feltételek tisztességtelensége kapcsán. A Szegedi Ítéltábla egyik neves tanácselnöke részletesen ki is fejtette, hogy az uniós jogot csak onnantól és azzal a tartalommal kell alkalmazni, mely a tagállami jogba beépítésre kerül.

Így kerülhetett sor arra, hogy a különmemű árfolyamok tisztességtelenségével kapcsolatos bírói ítéletek 2013-ban láttak jelentősebb számban napvilágot, azonban a semmisségi ok nem a közösségi jogból volt közvetlenül levezetett.

A Kúria elnöke 2013 januárjában állította fel joggyakorlat-elemző csoportunkat azzal a feladattal, hogy „Az Európai Unió jogának alkalmazása: az előzetes döntéshozatali eljárások kezdeményezésének tapasztalatai” témában készítsen összefoglaló véleményt minden jogágra kiterjedően.⁶ A 2013. november 29-i dátum azért érdekes, mert a Kúria 6/2013. PJE határozata 2013. december 16. napján kelt.

Az alábbi néhány megállapítás igen mély kritikákra ad alapot:

- „Az ítéletek olvasva kitűnik, hogy a befogadási folyamatban milyen jelentős szerepe van az egyes bírák felkészültségének és hajlandóságának.”
- „Azoknak a bíróságoknak az ítéletei, amelyek hatáskörüknel fogva gyakrabban alkalmaznak uniós jogot, illetve a Kúria utóbbi ítéletei a befogadási folyamat pozitív mérlegére utalnak.”

A fogyasztói perekben nem véletlenül került meghatározva a törvényszéki hatáskör, és azon belül is a gazdasági kollégiumokhoz való szignálás. Az idő előrehaladtával ezt felhívították, és szinte „boldog-boldogtalan” tárgyalta a devizás ügyeket. Olyanok is, kiknek semmilyen hajlandóságuk nem volt a közösségi jog befogadására – ahogyan arra a joglelemzés is utalt.

- „Az Emberi Jogok Európai Bírósága az Ullens De Schooten and Rezabek v. Belgium ügyben 157/2011. szeptember 20-án hozott ítéletének 58. pontjában rögzítette, hogy az **Emberi Jogok Európai Egyezménye 6 § (1) bekezdése ebben összefüggésben indoklási kötelezettséget ró a nemzeti bíróságokra valamennyi olyan esetben, amikor elutasítják az előzetes döntéshozatalra vonatkozó előterjesztést, különösen, ha az alkalmazandó jog az ilyen elutasítást csak kivételes esetben enged meg.**

59. Következésképpen, amikor a Bíróság (az EJEB) a 6§ 1 bekezdés megsértését ezen az alapon állító panaszt vizsgál, feladata abban áll, hogy biztosítsa, a vitatott elutasítás megfelelő indoklással lett-e ellátva. Miközben azt a vizsgálatot alaposan kell elvégezni, a Bíróságnak nem feladata a releváns alkalmazandó jog tagállami bíróság általi értelmezése és alkalmazása során elkövetett tévedések vizsgálata.

⁵ A 2/2014. PJE határozat csak és kizárólag a fogyasztói szerződések esetében, a szerződés hitelezői teljesítésekor, azaz a folyósításkor alkalmazott vételi árfolyam kapcsán deklarálta a tisztességtelenséget. Nem vonatkozik ez a nem fogyasztók közötti szerződésre, és a szerződéskötéskor alkalmazott vételi árfolyamra. Így a PJE határozat nem ad megoldást arra a kérdésre, hogyan lehetséges a devizában kirótt pénztartozást szerződéskötéskor meghatározni, melyhez igazodik az adósi teljesítés.

⁶ https://kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/az_europai_unio_joganak_alkalmazasa.pdf

60. Az EUMSZ 267. cikk (3) bekezdése sajátos összefüggésében ez azt jelenti, hogy az a nemzeti bíróság, amelynek határozatával szemben a tagállami jogrendszerben nincs jogorvoslat, az erre irányuló indítvány ellenére elutasítja a közösségi jog értelmezésére irányuló az előzetes döntés kérését az Európai Bíróságtól, köteles az Európai Bíróság esetjogában rögzített kivételek fényében indokolni az elutasítást. A nemzeti bíróságoknak tehát – a fentebb említett Cilfit esetjognak megfelelően – indokolniuk kell, miért ítélték meg úgy, hogy a kérdés irreleváns, hogy az Európai Bíróság már értelmezte a kérdéses uniós jogot, illetve hogy a közösségi jog olyan világos, hogy nem hagy helyet semmilyen ésszerű kételynek.”

- Ez azt jelenti, hogy amennyiben a Kúria uniós jogot sértő határozata kárt okoz, **a felelősség fennálltát befolyásolja az a tény, hogy határozatát megelőzően kért-e előzetes döntést.** Ha kért, és határozatát annak megfelelően hozta, a felelősség megállapítását nehezen tudjuk elképzelni. (Ezért egyesek a Köbler ítéletet azon az alapon bírálták, hogy a felsőbbbíróságok, hogy „bebiztosítsák magukat”, el fogják árasztani az Európai Bíróságot előterjesztéseikkel. Amennyiben nem kért előzetes döntést, úgy a kártérítési bíróság arra érezhet indíttatást, hogy ha fennáll a nyilvánvaló jogsértés, ítélje meg a kárt. (Magától értetődően a kárt és a közvetlen okozati összefüggést bizonyítani kell.)

A fogyasztók a C-932/19. sz. alatti ügyre tekintettel kérték jellemzően az eljárások felfüggesztését. A járásbíróságok rendszerint eleget is tettek az indítványnak, azonban a törvényszéki másodfokú tanácsok igyekeztek megváltoztatni a döntéseket, és fentről meghatározván a per tárgyát – ami egészében törvénytelen, önkényes – kivonják a jogvitát az anyagi jogi előkérdés köréből. Majd a C-932/19. sz. alatti ítélet meghozatalát követően annak rendelkezéseit mellőzik a jogvitákból. A rendszerszinten megjelenő gyakorlat eszmei forrása maga a Kúria, mely eleve deklarálta a C-932/19. sz. alatti ítélet alkalmazásának „feleslegességét”. A hitelezők és jogutódjaik a perekben csomagba kötve csatolják az ilyen kúriai határozatokat, melyeket az alsóbb fokú bíróságok vakon követnek.

Csakhogy az acte clair doktrina nem mást jelent, minthogy az uniós jog értelmezése szempontjából lényeges jogkérdésben hozott EUB döntés a tagállamok összes bíróságára kihatnak. Ebből kifolyólag nem csak az előzetes döntéshozatali kérdést feltevő bíróság alapügyében bír relevanciával a döntés, hanem az összes olyan perben, melyben az előadott tény- és jogállítások körébe tartozik a fogyasztói jogok hivatalbóli vizsgálata. A táblabíróságok és a Kúria a C-932/19. sz. alatti ügy kapcsán nem kívánják a közösségi jogi előkérdést figyelembe venni. Ennek nyilvánvaló oka az, hogy a Kúria már eldöntötte jogegységi határozatában a kérdést, és kirekesztette az uniós jogot e körből. (Ez azért is érdekes, mert a BNP Paribas-ügyben indított C-609/19. sz. alatti ügy pont a deviza konstrukció tisztességtelenségét érinti.) De térjünk vissza a Kúria 6/2013. PJE határozatára:

2. A deviza alapú kölcsönszerződés mint szerződéstípus önmagában amiatt, hogy a kedvezőbb kamatmérték ellenében az árfolyamkockázat az adósnál jelentkezik, nem ütközik jogszabályba, nem ütközik nyilvánvalóan a jóerkölcsbe, nem uzsorás szerződés, nem irányul lehetetlen szolgáltatásra és nem színlelt szerződés. A szerződési terheknek a szerződés megkötését követő - előre nem látható - egyoldalú eltolódása az érvénytelenség körében nem értékelhető, tekintettel arra, hogy az érvénytelenségi oknak a szerződés megkötésekor kell fennállnia.

Az első probléma ezzel az, hogy a PJE határozat az alsóbb fokú bíróságokat köti. Márpedig elvi éllel szögezte le a Kúria, hogy a deviza alapú kölcsönszerződés nem ütközik jóerkölcsbe. A rPtk. 200.§ (2) bekezdésének első fordulata azonban a jogszabály megkerülésével kötött szerződést minősíti semmisnek. Számos uniós tagállamban az ilyen hitelezői magatartás büntetőjogi tényállás kereteit kimeríti. Idehaza e turpis magatartás a Kúria szerint aggálytalan.

A második probléma az, hogy nem a kedvezőbb kamat ellentételezi az árfolyamkockázatot, mert az értékállandósági kikötésnek nem eleve sajátja a kedvezőbb kamat, illetve az árfolyamkockázat nagysága nem áll arányban a kamat relatív alacsonyabb mértékével. Mondhatjuk azt, hogy egyébként minden más okból lehet nyilvánvalóan jóerkölsbe ütköző a szerződés, ám a bíróságok soha nem mernek olyan döntést hozni, mely ellentétben áll a PJE határozattal.

A Legfőbb Ügyész az álláspontja kifejtésekor a közösségi jogot nem érintette, a semmisség kapcsán a magánjogi kódex tartalmára utalt. Tette ezt akkor, amikor ismert volt az EUB 2013. február 21-i, Banif kontra Csipai ügyben (ECLI:EU:C:2013:88) hozott C-472/11. sz. alatti ítélet:

- 1) **A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a valamely szerződési feltétel tisztességtelen jellegét hivatalból észlelő nemzeti bíróságnak ahhoz, hogy levonhassa az ezen észlelésből származó következményeket, nem kell megvárnia, hogy a jogairól tájékoztatott fogyasztó az említett feltétel megsemmisítését kérő nyilatkozatot tegyen. Mindazonáltal a kontradiktórus eljárás elve főszabály szerint kötelezi a szerződési feltétel tisztességtelen jellegét hivatalból észlelő nemzeti bíróságot arra, hogy a peres feleket tájékoztassa arról, és lehetőséget biztosítson számukra, hogy a nemzeti eljárásjogi szabályokban erre vonatkozóan előírt eljárások szerint kontradiktórus eljárásban vitassák meg azokat.**
- 2) **A nemzeti bíróságnak az általa elbírálandó igény alapjául szolgáló szerződési feltétel esetlegesen tisztességtelen jellegére vonatkozó értékelés céljából figyelembe kell vennie a szerződés minden egyéb feltételét.**

Kifejtette a Legfőbb Ügyész, hogy:

- 4) A hatályos Ptk. lehetővé teszi a szerződések bírósági úton történő módosítását, azonban a bírói úton történő szerződésmódosítás lehetősége nem korlátlan, hanem csak a Ptk. 226. §-ának (2) bekezdésében és a Ptk. 241. §-ában meghatározott feltételek fennállása esetén lehetséges.

Tette azt ügy, hogy ismerte a 2012. június 14-i, Banco Espanol-ügyben meghozott C-618/10. sz. (ECLI:EU:C:2012:349) alatti ítélet rendelkezését:

- 2) **A 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan tagállami szabályozás, mint amelyet a fogyasztók és felhasználók védelméről szóló általános törvényt és egyéb kapcsolódó törvényeket átdolgozó, 2007. november 16-i 1/2007. sz. királyi törvényerejű rendelet (Real Decreto Legislativo 1/2007 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias) 83. cikke ír elő, amely a nemzeti bíróság számára lehetővé teszi, hogy az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó közötti szerződésben foglalt feltétel tisztességtelen jellegének a megállapítása esetén az említett szerződést e feltétel tartalmának a módosítása útján kiegészítse.**

A Legfőbb Ügyesség magánjogi főosztállyal rendelkezett, melynek ügyészeitől a közösségi jog ismerete alappal volt elvárható. A Kúria így indokolta a deviza konstrukció nyilvánvalóan jóerkölsbe ütközésének hiányát:

b.) A deviza alapú kölcsönszerződés konstrukciója nem ütközik nyilvánvalóan a jóerkölsbe. Annak megítélését, hogy egy szerződés mikor tekinthető nyilvánvalóan jóerkölsbe ütközőnek, a jogalkotó a bíróságokra bízta, e vonatkozásban jogszabályban rögzített támpontokat a Ptk. nem ad. A bírói gyakorlat szerint jóerkölsbe ütközik az a szerződés, amelyet ugyan a jog nem tilt, de az azzal elérni kívánt cél, a vállalt kötelezettség jellege vagy azért ellenszolgáltatás felajánlása, illetve a szerződés tárgya, az általánosan elfogadott erkölcsi normákat, szokásokat nyilvánvalóan sérti, ezért azt az általános társadalmi megítélés egyértelműen tisztességtelennek minősíti (BH2000.260). A jóerköls tehát egy olyan absztrakt fogalom, amely a társadalom általános értékítéletét, általános erkölcsi felfogását fejezi ki.

A deviza alapú kölcsönszerződések megkötésére azért került sor, mert az adós célja az volt, hogy a forint kölcsönszerződések esetén irányadó kamatnál alacsonyabb kamat mellett jusson kölcsönhöz. Erre csak úgy volt lehetőség, ha devizában adósodik el, ami egyben azt jelenti, hogy vállalja az árfolyamváltozás kockázatát, melynek iránya, mértéke előre nem látható, nem kiszámítható. Önmagában a múltbeli tendenciák nem alapoztak meg a jövőre vonatkozó várakozásokat, még akkor sem, ha abból esetleg az árfolyam gyengülésének tendenciájára lehetett következtetni, különös tekintettel arra, hogy az adott időszakban más tényezők, például az euró

övezetbe történő csatlakozás lehetősége, deklarált célja, ellentétes tendencia kialakulását is előrevetítette; ekkor úgy tűnt, hogy a kockázatot rövid ideig, az euró céldátumként már kitűzött bevezetéséig kell vállalni. **A szerződéses konstrukcióból származó árfolyam kockázatot az adós szempontjából kiegyenlíthette az az előny, amely az alacsonyabb kamatban és törlesztőrészletben mutatkozott, tehát mindkét fél realizálható számára fontos előnyök, az aktuális gazdasági, üzleti érdekeinek megfelelően.** Így tehát az adóst terhelő árfolyamkockázat nyilvánvalóan jövevénybe ütközőnek nem tekinthető. A deviza alapú kölcsönszerződések megkötésekor ezeket a szerződéseket a társadalom nem ítélte el (BH2012/7/G4.). A szerződéskötést követően bekövetkezett, a fogyasztóra hátrányos változások pedig nem eredményezhetik a szerződés jövevénybe ütközés miatti érvénytelenségét.

Az EUB előtt folyamatban volt C-609/19. sz. alatti eljárás (BNP Paribas kontra VE) ügyben a kérdést feltevő francia bíróság így fogalmazott:

A 93/13 irányelv 4. cikkének (2) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy az megköveteli, hogy egy külföldi devizában nyilvántartott és hazai devizában törlesztendő kölcsönszerződés feltételeinek világosságát és érthetőségét a szerződés megkötésekor fennálló, az előre látható gazdasági környezetre, a jelen esetben a 2007–2009 közötti időszak gazdasági nehézségeinek az árfolyamváltozásokat érintő következményeire hivatkozva értékeljék, figyelembe véve a hivatásos hitelező szakértelmét, ismereteit és jóhiszeműségét?

*A C-609/19. sz. alatti ügyben feltett kérdés a 6/2013. PJE határozat szakmai komolyságát erősen vitatja, hiszen 2013-ban semmilyen ténybeli és jogi alapja nem volt a Kúriának, hogy a hazánkban pont 2007-2008-ban tömegével alkalmazott indexálási mechanizmust (értékállandósági kikötés) ne ítélje meg az érintett időszak válságának okozatossága alapján. **A C-609/19. sz. alatti ügy anyagi jogi előkérdésnek minősült minden olyan perben, mely deviza alapú kölcsön semmisségével érintett. Ehhez képest a Kúria már a meghozott ítéletről sem vesz tudomást.***

De térjünk vissza a magyar bíróságok teljes elfogultságára. A Kúria a jogelemző csoport véleményét gyakorlatilag átfordította a 6/2013. PJE határozatba. Tették ezt úgy, hogy deklaráltan nem vizsgálták meg elegendő számú releváns ítéletet, illetve tudták, hogy a közösségi jogot alkalmazni kell, mégsem voltak arra figyelemmel.

A Kúria a Civilisztikai Kollégiumvezetők Országos Értekezletének emlékeztetőit a Kúria oldalán közzétette azzal, hogy „az értekezlet által elfogadott állásfoglalások a bíróságokra nem kötelezőek, kizárólag a jogszabály értelmezéséhez nyújtanak szakmai iránymutatást.” Csakhogy a közösségi jog értelmezésére kizárólag az EU Bírósága jogosult, nem pedig a Kúria, avagy egy civilisztikai fórum.

Devizás ügyekben az első ilyen állásfoglalás 2015-ben jelent meg⁷. Ilyen szakmai komolyságú véleményt tartalmazott:

4. Az elszámolást követően a törvény hatálya alá tartozás

Kérdésként merült fel, hogy az elszámolást és annak lezárását követően az újonnan indított fogyasztóikölcsön-szerződés érvénytelenségére alapított keresetek nyomán indult devizás perek a DH törvények hatálya alá tartoznak-e. A DH1 tv. és a DH2 tv. 1. §-ai alapján mindkét törvény hatálya azonos szerződésekre terjed ki. A DH1 tv. 1. § (1) bekezdése alapján a törvény hatálya azokra a meghatározott időtartamban megkötött fogyasztóikölcsön-szerződésekre terjed ki, amelyek részévé vált a 3. § (1) bekezdése vagy a 4. § (1) bekezdése szerinti kikötés. Ezek a kikötések a 3. § (1) bekezdése és a 4. § (2) bekezdése alapján semmiek, melynek következménye a 3. § (5) bekezdése és a 4. § (3) bekezdése alapján az, hogy a pénzügyi intézménynek a fogyasztóval a DH2 tv. alapján el kell számolnia. Ha az elszámolás megtörtént, attól még a szerződés a törvény hatálya alá tartozik, hiszen megfelel a DH1 tv. 1. § (1) bekezdésében írt feltételeknek. [2014. évi XL. törvény 1. §, 3. § (1) bekezdés, 4. § (2) bekezdés, 37. §, 2014. évi XXXVIII. törvény 1. §.]

Eszébe sem jutott a bírói fórumnak, hogy a közösségi jog alapján a fogyasztót illene a káros következménytől megóvni, nem pedig joglemondásra kényszeríteni, ugyanis a DH törvények alapján csak és kizárólag a „forintosítás” összecszerúsége körében lehetett

⁷ CKOT2015.09.28:11. A lehetséges kereseti kérelmek a DH2. tv alapján - https://kuria-birosag.hu/hu/ckot-allasfoglalasok?body_value=deviza

jogérvényesítés. A DH1 törvény 3.§ (2) bekezdésének kógens szabálya alól semmilyen kibúvást nem engedtek. Márpedig ez az uniós jog sérelmét jelenti.

De nézzünk meg enné sokkal durvább esetkör⁸ is:

1.1. Abban az esetben, ha az adott szerződés tekintetében az 2/2014. PJE határozat 1. pontjának harmadik bekezdésében megjelölt okból teljesen érvénytelen, és ezért a fogyasztó az árfolyamkockázat viselésére nem kötelezhető, a szerződés érvényessé vagy hatályossá nyilvánítása esetén a tartozás tőkeösszegének a ténylegesen folyósított forintösszeget kell tekinteni, ügyleti kamatként pedig a szerződésben kikötött kamatfelár alapulvételével megállapított piaci forintkamatot kell alkalmazni.

A fenti álláspont egy az egyben a Banco Espanol-ügy tagadását jelenti, hiszen – ahogyan arra a fentiekben utaltam – a bíróság ilyen magatartása az irányelv sérelmét jelenti, a nemzeti bíróság számára nem teszi lehetővé, hogy az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó közötti szerződésben foglalt feltétel tisztességtelen jellegének a megállapítása esetén az említett szerződést e feltétel tartalmának a módosítása útján kiegészítse. Márpedig a CKOT ezt erőlteti rá a bíróságokra. És ebben az összes bírósági kollégiumvezető érintett.

A Kúria azonban létrehozott egy Konzultációs Testületet is, mely szintén közzétette állásfoglalásait a Kúria internetes oldalán – ezzel befolyásolván az alsóbbfokú bíróságokat. Egyszerűen közérthetővé tette, hogy felülvizsgálati eljárásokban olyan határozatokat fognak elfogadni, melyek megfelelnek az „ajánlásoknak”.

A Bszi. módosításával a fenti testületi elgondolások közzététele tilalmazottá vált, majd az Alkotmánybíróság V/732/2019. sz. alatti határozata egyértelműsítette⁹ a kérdést:

[4] Az indítványozók utóbb benyújtott indítvány-kiegészítésükben felhívták az Alkotmánybíróság figyelmét a Kúria Konzultációs Testülete 2019. június 20. napján kelt állásfoglalására, mely a C-118/17. számú ügyben született előzetes döntés nyomán került elfogadásra. Az indítványozók érvelése szerint a Konzultációs Testület irányadó álláspontja, és az azt összegző, a Kúria honlapján elérhető sajtóközlemény súlyosan sérti az Európai Unió fogyasztóvédelmi normákat.

[10] A 2/2019. (III. 5.) AB határozatban az Alkotmánybíróság úgy foglalt állást, hogy “a jogszabályokat és az Alaptörvényt – amennyiben ez lehetséges – úgy kell értelmezni, hogy a normatartalom az Európai Unió jogával is összhangban álljon” (Indokolás [37]). Abban az esetben pedig, ha a nemzeti jog valamely szabálya olyan ellentétben áll az uniós joggal, amely ellentét jogalkalmazói jogértelmezéssel nem oldható fel, “[a]z Európai Unió valamely jogi aktusának a vele kollízióban álló magyar jogszabállyal szembeni érvényesülése érdekében a bíróság az általa elbírálandó konkrét, Európai Unió jogi relevanciával bíró ügyben és kizárólag az abban érintett felekre kiterjedő jogi hatállyal jogosult a magyar jogszabály alkalmazását félretéve az Európai Unió jogi aktust alkalmazni, az Alaptörvény E) cikkének (1)–(3) bekezdései alapján.” {11/2020. (VI. 3.) AB határozat, Indokolás [58]}

A [4] bekezdésben tett felvetésre a párhuzamos vélemény tért ki:

[19] Megjegyzem ugyanakkor, hogy a Kúria Konzultációs Testületének állásfoglalásai, ajánlásai nem jogszabályok, ekként azok sem a devizahitelekkel kapcsolatos perekben, sem más eljárásokban sem közvetlen, sem közvetett formában nem képezhetik az egyedi bírói döntések alapját; a Kúria, amennyiben ezt szükségesnek tartja, a bíróságok jogalkalmazásának egységét az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdésének megfelelően a bíróságokra kötelező jogegységi határozatok elfogadásával biztosíthatja.

⁸ CKOT2015.11.9:3. *A teljes érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazása. Az érvénytelen devizaalapú szerződés esetén a szerződés érvényessé vagy hatályossá nyilvánítás esetén hogyan (milyen pénznemben, illetve milyen mértékben) kell meghatározni a kölcsönösszeget és az ügyleti kamatot?*

⁹

[http://public.mkab.hu/dev/dontesek.nsf/0/192c3de5e48e0ff3c12583ec0034f046/\\$FILE/3297_2020%20AB%20v%C3%A9gz%C3%A9s.pdf](http://public.mkab.hu/dev/dontesek.nsf/0/192c3de5e48e0ff3c12583ec0034f046/$FILE/3297_2020%20AB%20v%C3%A9gz%C3%A9s.pdf)

Összefoglalva tehát megállapítható, hogy a Kúria és annak érintett, bíróként eljáró tagjai, önkényes, contra legem módon befolyásolták az alsóbb fokú bíróságokat törvénykezési tevékenységükben. Ehhez társul a bíróságok szervezetét érintő olyan jogállamisági problémák hada, mely szintén az EUB döntési jogosultsága körébe tartozik.

A „kölsönös elismerés elve” kapcsán dr. Vadász Viktor tanulmányának¹⁰ tartalmára kívánok utalni. Igen leegyszerűsítve ez annyit tesz, az EU bíróságai kölcsönösen feltételezik a másik tagállam bíróságáról, hogy annak döntése megfelel az unió jogának, és a döntés befolyásmentesen született meg, így annak másik tagállamban történő végrehajthatósága kapcsán kétely nem merül fel.

A magam részéről erősen megkérdőjelezem – legalábbis a deviza alapú kölcsönszerződésekkel kapcsolatos jogvitákban – a magyar bíróságok befolyásmentességét. Mint arra fentebb utaltam, a Kúria felismerte a közösségi jog befogadásának akadályait, és „felülről jövő kezdeményezéssel” – kissé szocialista beidegződés – meghatározta azt, mit kell gondolni, mit kell érteni bizonyos kérdésekben. Csakhogy ezzel elvette annak lehetőségét is, hogy az acte clair doktrína érvényesüljön.

*A 2020. április 8-i, C-791/19R. sz. alatti, Európai Bizottság kontra Lengyel Köztársaság ügyben hozott ideiglenes intézkedés zsinórmérceként állítja elénk a **2019. november 19-i A. K. és társai (A legfelsőbb bíróság fegyelmi tanácsának függetlensége) ítéletben (C-585/18, C-624/18 és C-625/18, a továbbiakban: A. K. ítélet, EU:C:2019:982) meghatározott függetlenségi követelményeket¹¹.***

A bírói fórumok jellemzőit a felsőbb bírósági elvárások, eltérő érvelést meg nem engedő, PJE határozatokkal „sarokba szorított” befolyásoltság jellemzi. A bírók tevékenységének értékelését, előremeneteli lehetőségüket az adja, milyen számban változtatták meg ítéleteiket, vagy helyezték azokat hatályon kívül. Nincsen olyan bíró, ki kiállna jobb meggyőződése mellett, ha az állandó negatív kritikákat kap. Márpedig a felsőbb bíróságok – a Kúria meg nem engedett, önkényes elvárásai által irányítottan – gyakorlatilag végzéseik szintjén határozták meg előre, milyen ítéleteket várnak el, milyen jogot kell alkalmazni, azt hogyan kell értelmezni, az EUB döntéseit hogyan kell átértelmezni, így a jogorvoslat eleve formalitássá, kiüresítetté vált hazánkban egy évtized alatt.

A határozat alábbi részei különösen fontosak érveim szempontjából:

- 125 E vonatkozásban fontos, hogy a bírák mentesek legyenek a függetlenségüket veszélyeztethető külső beavatkozástól vagy nyomástól. A jelen ítélet 123. pontjában említett szabályoknak különösen lehetővé kell tenniük nemcsak az utasításokban megnyilvánuló bármely közvetlen befolyás kizárását, hanem az olyan közvetettebb befolyás kizárását is, amely hatással lehet az érintett bírák határozataira (lásd ebben az értelemben: 2019. június 24-i Bizottság kontra Lengyelország [A legfelsőbb bíróság függetlensége] ítélet, C-619/18, EU:C:2019:531, 112. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

¹⁰ <https://www.mabie.hu/index.php/1536-dr-vadasz-viktor-a-biroi-fuggetlenseg-magyarorszagon-az-europai-unio-birosaganak-c-791-19-r-szamu-dontese-fenyeben>

¹¹ „... azokkal ellentétben az, hogy az uniós jog alkalmazására vonatkozó jogviták olyan fórum kizárólagos hatáskörébe tarthatnak, amely nem minősül a Charta 47. cikke értelmében vett független és pártatlan bíróságnak. Ennek az esete áll fenn, ha az érintett fórum létrehozását megalapozó objektív feltételek, e fórum jellemzői, valamint a tagjai kinevezésének módja jogos kétségeket ébreszthetnek a jogalanyokban ezen fórum külső tényezők, különösen a jogalkotó és végrehajtó hatalom közvetlen vagy közvetett hatásai általi befolyásolhatatlanságát, valamint az ütköző érdekek vonatkozásában való semlegességét illetően, következésképpen azok az említett fórum függetlensége vagy pártatlansága látszatának a hiányához vezethetnek, ami sértheti azt a bizalmat, amelyet egy demokratikus társadalomban az igazságszolgáltatásnak az említett jogalanyokban kell keltenie.

- 126 A Charta 47. cikkének ezen értelmezését megerősíti az Emberi Jogok Európai Bíróságának az EJEE 6. cikkének (1) bekezdésére vonatkozó ítélkezési gyakorlata, amely szerint ez utóbbi rendelkezés megköveteli, hogy a bíróságok mind a felektől, mind pedig a végrehajtótól és a jogalkotótól függetlenek legyenek (EJEB, 1999. május 18., Ninn-Hansen kontra Dánia, CE:ECHR:1999:0518DEC002897295, 19. o., valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 128 Az Emberi Jogok Európai Bíróságának szintén az állandó ítélkezési gyakorlata értelmében az ugyanezen 6. cikk (1) bekezdése szerinti „pártatlanság” feltételét különböző módon lehet értékelni, azaz egy **szubjektív megközelítés** szerint, figyelembe véve a bíró személyes meggyőződését és magatartását, azaz annak megvizsgálásával, hogy a bíró a konkrét esetben mutatott-e elfogultságot vagy személyes előítéletet, valamint egy **objektív megközelítés** alapján, amely annak meghatározására irányul, hogy a bíróság – különösen összetételére tekintettel – a pártatlanságára vonatkozó bármiféle jogos kétség kizárása érdekében megfelelő biztosítékokat nyújt-e. Az objektív megközelítés azon kérdés felvetését jelenti, hogy a bíró személyes magatartásától függetlenül bizonyos ellenőrizhető tények alapján megkérdőjelezhető-e a pártatlansága. E kérdéskörben még a látszat is jelentőséggel bírhat. Ismételten a bizalomról van szó, amelyet egy demokratikus társadalom bírának kell kelteniük a jogalanyokban, kezdve az eljárás feleivel (lásd különösen: EJEB, 2003. május 6., Kleyn és társai kontra Hollandia, CE:ECHR:2003:0506JUD003934398, 191. §, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2018. november 6., Ramos Nunes de Carvalho e Sá kontra Portugália, CE:ECHR:2018:1106JUD005539113, 145., 147., és 149. §, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

A 128. pont kapcsán vizsgálható két szempont figyelembevételével:

- I. *Szubjektív megközelítésben: az adott bíróság bírái konkrét, évtizedes ítélkezési gyakorlata a fogyasztókkal szemben ellenséges („minek vett fel hitelt?”), néha megalázó („szorítottak fegyvert a fejéhez, hogy aláírja a szerződést?”). Ha a fogyasztó a perben az adott tanács, bíró korábbi döntéseire hivatkozik, azok indokolására, már az is fontos, hogy az adott bíró alkalmazta-e a közösségi jogot, vagy a fogyasztói jogok érvényesítését gátolta.*
- II. *Objektív megközelítésben: a bizalom már régen elveszett a bíróságokban. Ugyanis annak ténye, hogy a Bankszövetség levelezést folytat a Kúria Polgári Kollégiumának vezetőjével, elvárásokat fogalmaz meg az ítéletek tartalmával szemben, avagy elvi jelentőségű ítéleteket „levetet” a Kúria honlapjáról, önmagában elegendő a bizalom megingásához. Másfelől a konkrét esetei döntésekben megvalósuló jogi elvárások alsóbb fokú bíróságokra való erőltetése nem az ítélkezési gyakorlat egységesítését szolgálja, hanem a közösségi jog megkerülését. Hiszen az EUB döntésének anyagi jogi hatálya kizárja a Kúria vagy a táblabíróságok egyéb értelmezési lehetőségét. Másfelől az egyes ügyekben kifejtett eljárás szabálytalansága elleni, illetve elfogultsági kifogások soha nem nyernek érdemi elbírálást a fent kifejtett szempontok alapján. A bíróságok ennek kapcsán contra legem gyakorlatot folytatnak.*

Az ugyancsak az Európai Bizottság kontra Lengyel Köztársaság ügyben 2019. június 24-i C-619/18. sz. alatti (ECLI:EU:C:2019:531) döntés alapját képező eljárásban Magyarország a Lengyel Köztársaságot támogatta – nem meglepően. A uniós jogi háttér:

2 Az EUSZ 2. cikk így szól:

„Az Unió az emberi méltóság tiszteletben tartása, a szabadság, a demokrácia, az egyenlőség, a jogállamiság, valamint az emberi jogok – ideértve a kisebbségekhez tartozó személyek jogait – tiszteletben tartásának értékein alapul. Ezek az értékek közösek a tagállamokban, a pluralizmus, a megkülönböztetés tilalma, a tolerancia, az igazságosság, a szolidaritás, valamint a nők és a férfiak közötti egyenlőség társadalmában.”

A Charta

4 A Charta „Igazságszolgáltatás” címet viselő VI. címe magában foglalja „A hatékony jogorvoslathoz és a tisztességes eljáráshoz való jog” című 47. cikket, amely a ekképp rendelkezik:

*Iroda: 8272 Tagyon, Muskátli u.3.
Telefon/fax: 06(87)579013, 06(30)500-4662
E-mail: dr.marczingos@t-online.hu*

„Mindenkinek, akinek az Unió joga által biztosított jogait és szabadságait megsértették, az e cikkben megállapított feltételek mellett joga van a bíróság előtti hatékony jogorvoslathoz. Mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által megelőzően létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen, nyilvánosan és észszerű időn belül tárgyalja. [...]

[...]

5 A Charta 51. cikke értelmében:

„(1) E Charta rendelkezéseinek címzettjei – a szubszidiaritás elvének megfelelő figyelembevétel mellett – az Unió intézményei, szervei és hivatalai, valamint a tagállamok annyiban, amennyiben az Unió jogát hajtják végre. Ennek megfelelően saját hatáskörükben és a Szerződésekben az Unióra ruházott hatáskörök korlátain belül tiszteletben tartják az ebben a Chartában foglalt jogokat és betartják az abban foglalt elveket, valamint előmozdítják azok alkalmazását.

Jelen esetben a magyar bíróságok deviza alapú kölcsönszerződések esetében végzett, összehangolt, tevékenységét a magam részéről az EU alapszerződéseinek tételes megszegéseként tudom értékelni. Nem adottak a jogállami feltételek, illetve a hatékony jogorvoslati feltételek. Ugyanis jó előre lehet tudni, a bíróságok milyen tartalmú érvek mentén tagadják meg a fogyasztói jogok érvényesíthetőségét. A DH törvények kifejezetten e körbe tartoznak. És míg a Kúria adott tanácsa ki is fejté végzésében¹², hogy a DH törvényeken mindaddig alkalmazni fogja, míg azok hatályban vannak¹³, szemben a közösségi joggal, addig itt hatékony jogorvoslatról beszélni nem lehetséges.

Az EU Bírósága kifejtette döntésében, hogy

- 42 Emlékeztetni kell arra, hogy – amint az az EUSZ 49. cikkéből következik, amely szerint bármely európai állam kérheti felvételét az Unióba – az Unió olyan államokat foglal magában, amelyek szabadon és önként kötelezték el magukat az EUSZ 2. cikkben említett közös értékek iránt, tiszteletben tartják azokat, és elkötelezték azok érvényesítése mellett, ezért az uniós jog azon az alapvető előfeltevésen alapul, mely szerint minden tagállam osztozik az összes többi tagállammal az említett értékekben, és elismeri, hogy azok oszthatóak ezen értékekkel vele (lásd ebben az értelemben: 2018. december 10-i Wightman és társai ítélet, C-621/18, EU:C:2018:999, 63. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 43 Ezen előfeltevés maga után vonja és igazolja a tagállamok és különösen a bíróságaik közötti kölcsönös bizalom fennállását ezen, az Unió alapját képező értékek – köztük a jogállamiság – elismerése, és így az azokat végrehajtó uniós jog tiszteletben tartása tekintetében (lásd ebben az értelemben: 2018. február 27-i Associação Sindical dos Juizes Portugueses ítélet, C-64/16, EU:C:2018:117, 30. pont; 2018. július 25-i Minister for Justice and Equality [Az igazságszolgáltatási rendszer hiányosságai] ítélet, C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 35. pont).
- 44 Ugyanígy emlékeztetni kell arra, hogy az uniós jogrend sajátos jellemzői és autonómiája megőrzésének biztosítása érdekében a Szerződések az uniós jog értelmezése terén a koherencia és egységesség biztosítására szolgáló bírósági rendszert hoztak létre (2018. március 6-i Achmea ítélet, C-284/16, EU:C:2018:158, 35. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 45 Különösen a bírósági rendszer ekképp felfogott sarokkövét az EUMSZ 267. cikkben szereplő előzetes döntéshozatali eljárás alkotja, amelynek – a bírák közötti párbeszédnek a Bíróság és a tagállami bíróságok közötti létrehozatalával – a célja az uniós jog értelmezése e koherenciájának és ezen egységességének biztosítása, így lehetővé téve az uniós jog

¹² Kúria Pfv.I. 20.294/2020/2. sz. alatti végzése

¹³ „A C-932/19. számú előzetes döntéshozatali eljárás az árfolyamrész alkalmazása tisztességtelenségének orvoslásával kapcsolatos, azonban e kérdésben mindaddig, amíg a 2014. évi XXXVIII. törvény (DH 1. törvény) 3.§ (2) bekezdése hatályban van, azt a bíróságoknak alkalmazniuk kell.

Megjegyzni a Kúria: amennyiben a C-932/19. számú előzetes döntéshozatali eljárás eredményeként az EUB arra a következtetésre jut, hogy a DH 1 törvény 3.§ (2) bekezdése nem egyeztethető össze az uniós normákkal, az ezáltal kialakult helyzetet nyilvánvalóan jogalkotás útján lehet és kell rendezni.”

teljes érvényesülésének és autonómiájának, valamint végső soron a Szerződésekkel létrehozott jog sajátos jellegének biztosítását (lásd ebben az értelemben: 2018. március 6-i Achmea ítélet, C-284/16, EU:C:2018:158, 37. pont).

- 46 Végül, ahogy az az állandó ítélkezési gyakorlatából kitűnik, az Unió olyan jogi unió, amelyben a jogalanyoknak joguk van ahhoz, hogy az uniós jogi aktusok velük szemben történő alkalmazására vonatkozó bármely határozat vagy egyéb nemzeti jogi aktus jogszerűségét bíróság előtt vitassák (2018. február 27-i Associação Sindical dos Juizes Portugueses ítélet, C-64/16, EU:C:2018:117, 31. pont; 2018. július 25-i Minister for Justice and Equality [Az igazságszolgáltatási rendszer hiányosságai] ítélet, C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 49. pont).
- 47 Ezzel összefüggésben az EUSZ 2. cikkben kimondott jogállamiság értéket pontosabban megfogalmazó EUSZ 19. cikk értelmében a nemzeti bíróságok és a Bíróság feladata biztosítani az uniós jog teljes körű alkalmazását valamennyi tagállamban, valamint annak bírói védelmét, ami a jogalanyokat e jog alapján megilleti (lásd ebben az értelemben: 2018. február 27-i Associação Sindical dos Juizes Portugueses ítélet, C-64/16, EU:C:2018:117, 32. pont; 2018. július 25-i Minister for Justice and Equality [Az igazságszolgáltatási rendszer hiányosságai] ítélet, C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 50. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

A 2018. március 6-i C-284/16. sz. alatti, Szlovák Köztársaság kontra Achmea BV közötti eljárásban (ECLI:EU:C:2018:158) hozott döntés egyértelműsít számos jogkérdést:

- 33 Szintén a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata értelmében az uniós jognak a tagállamok jogával és a nemzetközi joggal szembeni autonómiáját az Unió és az uniós jog alapvető – különösen az Unió alkotmányos szerkezetével és az említett jog jellegével kapcsolatos – jellemzői indokolják. Az uniós jogot ugyanis az a sajátosság jellemzi, hogy a Szerződések által alkotott önálló jogforrásból származik, hogy a tagállamok jogához viszonyítva elsőbbséggel bír, valamint hogy az állampolgáraikra és magukra a tagállamokra is alkalmazandó rendelkezések sora közvetlen hatállyal rendelkezik. E jellegzetességek egymással kölcsönösen összefüggő, magát az Uniót és a tagállamait viszonyosan, valamint a tagállamokat egymással összekötő elvek, szabályok és jogviszonyok strukturált hálózatát hozták létre (lásd ebben az értelemben: 2014. december 18-i 2/13 [Az Uniónak az EJEE-hez történő csatlakozása] vélemény, EU:C:2014:2454, 165–167. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 34 Az uniós jog így azon az alapvető előfeltevésen alapul, mely szerint minden tagállam osztozik az összes többi tagállammal az Unió alapjául szolgáló számos közös értékben, és elismeri, hogy azok osztják ezen értékeket vele, amint azt az EUSZ 2. cikk kimondja. Ezen előfeltevés maga után vonja és igazolja a tagállamok közötti kölcsönös bizalom fennállását ezen értékek elismerése, és így az azokat végrehajtó uniós jog tiszteletben tartása tekintetében. Éppen ebben az összefüggésben a tagállamok kötelesek különösen az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésének első albekezdésében rögzített lojális együttműködés elve alapján a területükön biztosítani az uniós jog alkalmazását és tiszteletben tartását, és e célból a Szerződésekben, illetve az Unió intézményeinek jogi aktusaiból eredő kötelezettségek teljesítésének biztosítása érdekében megtenni a megfelelő általános vagy különös intézkedéseket (2014. december 18-i 2/13 [Az Uniónak az EJEE-hez történő csatlakozása] vélemény, EU:C:2014:2454, 168. és 173. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 35 Az uniós jogrend sajátos jellemzői és autonómiája megőrzésének biztosítása érdekében a Szerződések az uniós jog értelmezése terén a koherencia és egységesség biztosítására szolgáló bírósági rendszert hoztak létre (2014. december 18-i 2/13 [Az Uniónak az EJEE-hez történő csatlakozása] vélemény, EU:C:2014:2454, 174. pont).
- 36 Ennek keretében az EUSZ 19. cikkel összhangban a nemzeti bíróságok és a Bíróság feladata biztosítani az uniós jog teljes körű alkalmazását valamennyi tagállamban, valamint azoknak a jogoknak a bírói védelmét, amelyek a jogalanyokat e jog alapján megilletik (lásd ebben az értelemben: 2011. március 8-i 1/09 [A szabadalmi jogviták rendezésére szolgáló egységes rendszer létrehozásáról szóló megállapodás] vélemény, EU:C:2011:123, 68. pont; 2014. december 18-i 2/13 [Az Uniónak az EJEE-hez történő csatlakozása] vélemény, EU:C:2014:2454, 175. pont; 2018. február 27-i Associação Sindical dos Juizes Portugueses ítélet, C-64/16, EU:C:2018:117, 33. pont).

A C-276/20. sz. alatti előzetes döntéshozatali eljárásban a német bíróság az alábbi kérdést intézte – többek között – az EU Bíróságához:

„... számos érv szól amellett, hogy a Bíróság által az adatvédelmi hatóságok „teljes függetlensége” vonatkozásában kialakított kritériumok (a Bíróság 2010. március 9-i ítélete, C-518/07) még inkább vonatkoznak a **bíróságokra, amelyek feladata az alapvető jogok átfogó érvényre juttatása.**

A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint **egy bíróságnak képesnek kell lennie arra**, hogy teljesen autonóm módon gyakorolja feladatkörét anélkül, hogy bármilyen hierarchikus kapcsolatban lenne, vagy bárkinek alárendelt lenne, és **anélkül, hogy bárhonnán utasításokat kapna** (lásd csak: a Bíróság 2017. február 16-i ítélete, C-503/15, 36. és azt követő pontok). A bírák csak így védettek az olyan külső beavatkozással vagy nyomással szemben, amely veszélyeztetheti határozathozataluk függetlenségét [eredeti 7. o.] és határozataikat befolyásolhatja. Csak így kerül kizárásra a jogalanyok minden, a bíróságok külső tényezők általi befolyásolhatóságára, valamint az ütköző érdekek vonatkozásában való semlegességére vonatkozó jogos kétsége.

Az említett 2017. február 16-i C-503/15. sz. alatti (ECLI:EU:C:2017:126) Ramón Margarit Panicello vs Pilar Hernández Martínez ügyben hozott döntés így szól:

- 37 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a kérdést előterjesztő szervre vonatkozó függetlenségi követelményt két szempont határozza meg. Az első, külső szempont azt feltételezi, hogy a szerv teljesen autonóm módon gyakorolja feladatkörét **anélkül, hogy bármilyen hierarchikus kapcsolatban lenne, vagy bárkinek alárendelt lenne, és anélkül, hogy bárhonnán utasításokat kapna** (lásd: 2014. július 17-i Torresi-ítélet, C-58/13 és C-59/13, EU:C:2014:2088, 22. pont; 2015. október 6-i Consorci Sanitari del Maresme ítélet, C-203/14, EU:C:2015:664, 19. pont), mivel így védett az olyan külső beavatkozással vagy nyomással szemben, amely veszélyeztetheti tagjai határozathozatalának függetlenségét az eléjük terjesztett jogvitát illetően (lásd: 2006. szeptember 19-i Wilson-ítélet, C-506/04, EU:C:2006:587, 51. pont; 2014. október 9-i TDC-ítélet, C-222/13, EU:C:2014:2265, 30. pont; 2015. október 6-i Consorci Sanitari del Maresme ítélet, C-203/14, EU:C:2015:664, 19. pont).
- 38 A második, belső szempont a pártatlanság fogalmával áll összefüggésben, és arra vonatkozik, hogy **egyenlő távolságot kell tartani a jogvitában részt vevő felektől, illetve e feleknek a jogvita tárgyához fűződő mindenkori érdekeitől. E szempont megköveteli az objektivitást, valamint azt, hogy a jogvita megoldása során a jogszabály szigorú alkalmazásán kívül semmilyen más érdek ne érvényesüljön** (lásd különösen: 2006. szeptember 19-i Wilson-ítélet, C-506/04, EU:C:2006:587, 52. pont; 2014. október 9-i TDC-ítélet, C-222/13, EU:C:2014:2265, 31. pont; 2015. október 6-i Consorci Sanitari del Maresme ítélet, C-203/14, EU:C:2015:664, 20. pont).

A magyar „deviza-ügyekben” egyértelmű a magyar állam és a felsőbb bíróságok célja: nem kívánnak olyan helyzetet előidézni, mely azt eredményezné, hogy a 2008. évben több százezer, vagy milliós nagyságrendben létrehozott deviza alapú szerződések egészében váljanak semmissé. Az MNB¹⁴ nem hivatalos álláspontját tartalmazó tanulmány (Balás Tamás – Nagy Márton) szerint:

„A magyar háztartásoknak 2010 első félévének végén közel 10 600 milliárd forintnyi hiteltartozása volt (a GDP 40 százaléka). A devizahitelek ezen belül hozzávetőleg 7300 milliárd forintot tettek ki (a GDP 28 százaléka), ami a teljes állomány kétharmada (1. táblázat). Ezt a magas állományi arányt a devizahitelek 2008 második felében érték el, azóta az arányuk lényegében stagnált, illetve kissé csökkent. A devizahitel-állománynak több mint 90 százaléka svájci frankban és mintegy 7 százaléka euróban denominált tartozás.

A magas devizahitel-állomány kiépülésének három fő állomása volt. A devizahitelezés 2000-ben jelent meg a magyar háztartási hitelpiacon, elsőként a gépkocsi-finanszírozásban. A devizahitelek növekedését szinte teljes egészében ez a hiteltípus adta 2000–2003 között. A devizaalapú lakáshitelek az állami lakáshitel-támogatási program megszüntetésével egyenértékű szigorítása után, 2004-től kezdtek elterjedni. Röviddel ezután, 2004–2005-ben megjelentek a szabad felhasználású devizaalapú jelzáloghitelek is, ami újabb lendületet adott a lakossági devizaadósság felépülésének. A devizahitel-állomány legnagyobb mértékű növekedése annak ellenére a 2006–2008 közötti időszakra tehető, hogy a jegybank számos alkalommal és fórumon felhívta a figyelmet a kapcsolódó kockázatokra. Az új kibocsátásokon belül a devizahitelezés részaránya 2008 végére 80 százalékra emelkedett, sőt a jelzáloghiteleknél már 90 százalék fölé ugrott. A válság hatására ugyanakkor 2008 végétől a devizahitel állományának növekedése megállt, illetve lassú mérséklődésnek indult.”

Ezt a szerződés-állományt kell a fogyasztói jogok tényleges érvényesülésének hatálya alá vonni. Amennyiben ez az „állomány” egészében érintett a semmisséggel, úgy az lesz a legkisebb baj, hogy az érintett fogyasztók miként fizetik vissza az esetlegesen még fennálló „tartozásukat”. Sokkal inkább következik be az az esetkör, hogy a semmis szerződésekből kötelelem nem fakad, így a kölcsönszerződést sem teljesíteni, sem felmondani nem lehet,

¹⁴ <https://www.mnb.hu/letoltes/balas-nagy-mnbszemle-1007.pdf>

pénztartozás kötelmi jogi hatályáról nem beszélhetünk, így jogszabályba ütközővé válnak az engedményezési szerződések, illetve a szerződés-állomány átruházások.

A hitelezők, az állam és a Kúria ellenérdekelt ebben, mert számukra a jogügyletek biztonságának fogalma nem a tisztesség és jóerkölcs fogalomkörében, hanem a hasznosságban jelenik meg. Egyszerűen arról van szó, hogy a kormányzat és a bíróságok nem vállalják fel az érvénytelenség jogkövetkezményeit. Gondoljunk bele, ha a C-932/19. sz. alatti ügyben a Curia elfogadja érvelésemet és a fogyasztókat valóban megilleti a DH1 törvény 3.§ (2) bekezdésében foglalt kógens szabállyal történő behelyettesítés visszautasításának joga, úgy sok ezer, adott esetben tízezer pert kellene „újr gondolni”. Csakhogy, mint arra az EUB utalt, a korábbi res judicata döntések erejét nem bontja meg e jogi tény, sokkal inkább az állam kártérítési felelőssége nyílik meg, ahol majd azon bíróságok fognak eljárni, kiknek köszönhető a tömeges contra legem, önkényes ítéletek tömege.

~ ~ ~

Fentiekből fakad az előzetes döntéshozatal iránti kérelem logikája.

Dr. Kovács Ágnes adjunktus (ELTE TáTK) egy rövid tanulmányában, mely éppen az OBH esetkörén keresztül keresztül vezeti le, hogy "tettetnek demokráciát" a bíróságokon az új autoriter rendszerek, és miért nehéz azonosítani ezt olyan esetben, amikor még nem olyan nyílt például az uniós jog tagadása, mint a lengyeleknél, hanem még simulékony, lopakodó üzemmódban van, bár érezni lehet a bírónak, de bizonyítani nehéz:

1. A bírósági vezetők helye a bírósági szervezetben

Az új típusú autoriter rendszerek kényesen ügyelnek a látszatra, ezért a demokratikus intézmények megőrzésében érdekelték (pretence of democracy). Az intézmények megszelídítése és „autoriter pályára állítása” így sok esetben a manipuláció puha, kifinomult eszközeivel megy végbe. Ezeknek a törekvéseknek a bíróságok is egyre gyakrabban esnek áldozatul, ami nem véletlen: a bírói hatalom megnövekedése általános jelenség, és a politikai kérdések bírói útra terelése lehetőséget biztosít az emberi jogok és a jogállami értékek megőrzésére, vagy legalábbis a jogosultságok nyelvezetének és logikájának fenntartására. Az autoriter tendenciák kibontakozása a bírói függetlenség feltételeinek leépítésében is jól tetten érhető. A bíróságokat érintő intézkedések feltérképezése, illetve annak elemzése, hogy miként bánt a hatalom a bíróságokkal, hozzájárulhat az új autokráciák természetének jobb megértéséhez.

Ennek a tanulmánynak az a hipotézis képezi a kiindulópontját, hogy a közép- és kelet-európai régióban kialakuló autoriter rendszerek a bírósági vezetőkön keresztül is folyamatos ellenőrzés alatt igyekeznek tartani a bírósági szervezetet. A politikai hatalom pedig abban lehet érdekelt, hogy a vezetői pozíciókban hozzá lojális bírák üljenek. Ennek elérésére számtalan eszköz bevethető, a hivatalban lévő vezetők tömeges menesztésén át, egy-egy befolyásos bírósági elnök leváltásán keresztül⁹ a vezetők kinevezésének folyamatába történő finom, ám igazolhatatlan beavatkozásokig.

Ezek között az intézkedések között találunk látványos és kevésbé látványos eszközöket, az utóbbi manőverek közé tartozik a bírói karrierutak és kinevezések – köztük a vezetői kinevezések – kontrollálása. A bírósági vezetők kiválasztását, a vezetői pozíciókban bekövetkező személycseréket, mint a bírósági szervezet belső ügyeit, kevesebb figyelem kíséri a nyilvánosság részéről. Ez jelentős részben köszönhető annak is, hogy az európai kontinensen az ítélkezés elsősorban szakmai-szakértői feladat, mintsem politikai-közösségi tevékenység. A bírák személye ezért ritkán kerül előtérbe, ez a „személytelenség” pedig gátja lehet a bírákat érintő támadásokkal szembeni társadalmi mozgósításnak. A bírósági elnökök kiválasztásának manipulálása hatékony eszköz lehet a bírói kar megfegyverezésére. A vezetői kinevezések pedig könnyen kívül maradnak a hazai és nemzetközi nyilvánosság látókörén, ugyanakkor hasznos hatalompolitikai célokat szolgálhatnak,

mivel a vezetőkhöz rendelt széles hatáskörök révén, a vezetők birtokában lévő információk alapján a bírói kar folyamatos igazgatási ellenőrzés alatt tartható.

[2019_10_Kovacs.pdf \(tk.hu\)](#)

Nem rejtem véka alá véleményemet azzal kapcsolatban, hogy pont azon Debreceni Ítéltábla bírait neveztek ki kúriai bírónak, mely bírósági szervezet egységesen tagadta meg az unió jogának alkalmazását a fogyasztói perekben. Jól látható módon a Győri Ítéltábla fogyasztói jogokhoz történő hozzáállása a C-932/19. sz. alatti előterjesztés után változott, így szóba se kerülhetett olyan bírák kinevezése, akik egyáltalán nem biztosan folytatnák a kúriai contra legem gyakorlatot, hiszen saját ítélkezésüket alakították az EUB törvénykezési gyakorlata szerint.

Lényegében ugyanezen probléma analógiájáról számol be a C-276/20. sz. ügyet előterjesztő Landgericht Erfurt bírója is:

A "kipufogógáz-botrány" bírója, aki saját "bírói" minőségét kérdőjelezi meg az EDE-ben, ugyanilyen finom manipulációról beszél: nagy német autógyártó cégek és az állam részesezése e cégekben:

1. A kérdést előterjesztő tü링iai polgári bíróság osztja a Verwaltungsgericht Wiesbaden (wiesbadeni közigazgatási bíróság, Németország) kétségeit a német bíróságok intézményi függetlenségét és EUMSZ 267. cikk szerinti előzetes döntéshozatal iránti kérelem előterjesztésére való jogosultságát illetően. A kérdést előterjesztő bíróság utal a Verwaltungsgericht Wiesbaden (wiesbadeni közigazgatási bíróság) 2019. március 28-i előzetes döntéshozatal iránti kérelmére és az Európai Unió Bírósága előtt folyamatban levő eljárásra C-272/19)

...

Magát a kérdést előterjesztő egyesbíró három ilyen kirendelés érintette, kétszer [eredeti 8. o.] a türingiai igazságügyi minisztériumhoz, egyszer a türingiai miniszterelnöki hivatalhoz rendelték ki. A végrehajtó hatalom és az igazságszolgáltatás személyi összefonódása nem csak az uniós joggal ellentétes, hanem a bírói magatartás egész világon érvényes bangalorei elveivel is (lásd: Commentary on the Bangalore Principles of Judicial Conduct, www.unodc.org, 36. o.: „The movement back and forth between high-level executive and legislative positions and the judiciary promotes the very kind of blurring of functions that the concept of separation of powers intends to avoid.”)

dd) Mindez lehetőséget teremt a végrehajtó hatalom számára az igazságszolgáltatás hatalmi ágának megengedhetetlen módon történő befolyásolására. Ennek körébe tartozik a közvetett, a szubtilis és a pszichológiai befolyásolás is. Ezenkívül fennáll az adott határozathozatali magatartásért való „jutalmazás” vagy „büntetés” reális veszélye (lásd: Bundesverfassungsgericht [szövetségi alkotmánybíróság], 2018. március 22-i végzés, 2 BvR 780/16, 57., 59. pont).

Jelentős akadályok állnak továbbá azon rejtélyes jogorvoslati lehetőségek útjában, amelyek a bírói függetlenségbe való beavatkozások esetén szóba jöhetnek. A bírói szolgálati bírósághoz fordulás jelentős megterheléssel jár, olykor komoly szakmai és társadalmi következményekkel. Nem hagyható figyelmen kívül, hogy a jogorvoslati lehetőség általában a hivatali felettes, vagyis a bíróság elnökének intézkedései ellen irányul, aki az értékelésért felelős és így az előléptetéseket és illetékességi területeket „irányítja”. Ezenkívül Tübingenben a bírósági szolgálati bírósághoz benyújtható keresetet összetett kifogásolási eljárás előzi meg, amely a végrehajtó hatalom kezében van. d) Ezek a hiányosságok a nyilvánosság körében azzal kapcsolatos jogos kétségekhez vezethetnek, hogy a német bíróságok kellően védettek-e a – különösen a végrehajtó hatalomtól származó – külső beavatkozással vagy nyomással szemben. Ezenkívül jogos kétségek állhatnak fenn a tekintetben, hogy a bíróságok közvetlen vagy közvetett külső hatások által nem befolyásolhatók-e. Végül fennáll az érdekvezérelt jogalkalmazás, vagyis az ütköző érdekek vonatkozásában való semlegesség hiányának veszélye is (e kritériumokhoz lásd: a Bíróság 2019. november 19-i ítélete, C-585/18).

e) A végrehajtó és az igazságszolgáltató hatalom elválasztásának alapelvét a strasbourgi Emberi Jogok [Európai] Bíróságának ítélkezési gyakorlata is hangsúlyozza. Így e bíróság nemrég kétségeit fejezte ki az Oberlandesgericht Celle (cellei regionális felsőbíróság, Németország) által létrehozott közjegyzői tanács függetlenségét és pártatlanságát illetően (EJEB, 2020. január 30-i ítélet, 29295/16. sz.). Az EJEB szerint az a körülmény, hogy e tanács bírái pályafutásukat és ez ellenük indított esetleges fegyelmi eljárásokat illetően igazgatási szempontból a regionális felsőbíróság elnökének beosztottjai, alkalmas arra, hogy objektíve megalapozott félelmeket keltsen a kérelem előterjesztőjében.

Csak az igazságszolgáltatásnak a végrehajtó hatalom bilincseiből való „kiszabadítása” – amely számos más tagállamban megtörtént már –, tehát az önálló, megfelelő pénzügyi forrásokkal rendelkező és kevésbé hierarchikus igazságszolgáltatási szervezet kialakítása biztosíthatja a továbbiakban is a német ítélkezési gyakorlat magas minőségét és a good judgingot mint az igazságszolgáltatásba vetett bizalom lehetőségének feltételét.

c) Ezenkívül szoros és elválaszthatatlan összefüggés áll fenn a „dízelbotrányt” illetően előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések és a kérdést előterjesztő bíróság jogállása között. Az alperesben az állam jelentős részesedéssel rendelkezik. A német gépjárműiparhoz – kifejezetten a világméretű idején kapcsolódó gazdasági és munkaerőpiaci érdekekre tekintettel, valamint az eljárások nagy száma miatt a bíróságokra rendkívül nagy nyomás nehezedik. Feltűnik továbbá, hogy az alpereshez közeli polgári bíróságok – az alacsonyabb szintű német bíróságok [eredeti 12. o.] nagy többségétől és immár a Bundesgerichtshof-tól (szövetségi legfelsőbb bíróság) eltérően – elutasították az alperes elleni kereseteket. d) Ezen túlmenően lényegi jelentőséggel bír az Oberlandesgericht Dresden (drezdai regionális felsőbíróság, Németország) elnökének egy 2020. április 9-i levele [omissis]. Ezt a – valamennyi német regionális felsőbíróság elnökéhez intézett – levelet a tübingi igazságszolgáltatási szervezeten belül terjesztették, és az a kérdést előterjesztő egyesbíróhoz is eljutott. Az annak vizsgálatára való ösztönzés, hogy a dízelügyekben való további eljárás és az azokban való határozathozatal „hátrasorolható”-e, közvetlen befolyásolásra alkalmas. Még inkább így van ez a levélben egyértelműen kifejezésre jutó, a „vételnélküli jármű – akár többéves – használatáért való bármilyen levonás nélküli, teljes visszafizetésének esélyével” szembeni elutasító álláspontot illetően. Kifejezetten ehhez kapcsolódik az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdés. e) Az előzetes döntéshozatalra történő előterjesztéssel szemben Németországban – legalábbis ami az alacsonyabb szintű bíróságok által előterjeszhető kérelmeket illeti – egyre kritikusabb hozzáállás egészen addig terjed, hogy egyesek az alacsonyabb szintű bíróságok előzetes döntéshozatal iránti kérelem előterjesztéséhez való jogosultságának korlátozását követelik. Így a Bundesverfassungsgericht (szövetségi alkotmánybíróság) leköszönő alelnöke, Ferdinand Kirchhof azt az álláspontot képviselte, hogy az alacsonyabb szintű bíróságok előzetes döntéshozatal iránti kérelem előterjesztéséhez való jogosultsága a felsőbb szintű bíróságok megkerülésének kedvez és az ítélkezési gyakorlat széttöredezése felé mutat.

Mindez ahhoz vezethet, hogy az alacsonyabb szintű bíróságokat Németországban visszatartják az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek előterjesztésétől (az előzetes döntéshozatal iránti kérelemre való lehető leghatékonyabb, nem korlátozható lehetőséghez lásd: a Bíróság 2020. március 26-i ítélete, C-558/18, 55. és azt követő pontok).

[showPdf.jsf \(europa.eu\)](#)

A magyar bíróságok, bírák függetlensége kapcsán aggályos az a körülmény, melyre a Helsinki Bizottság felhívta a figyelmet.

[Fogy a türelem a Baka-ügyben - Magyar Helsinki Bizottság](#)

„2011 végén a Fidesz-KDNP javaslatára a Parlament mindenféle jogorvoslati eljárás nélkül megfosztotta Baka Andrászt a Legfelsőbb Bíróságon betöltött elnöki posztjától. Baka „bűne” az volt, hogy nyilvánosan bírálta az új kormány „jogalkotási reformját”, amellyel a korábbinál egy sokkal centralizáltabb, a kormánynak kitett bírósági rendszert hoztak létre.

Baka a strasbourgi Emberi Jogok Európai Bíróságához fordult, amely megállapította, hogy sérült a tisztességes eljáráshoz és a szabad véleménynyilvánításhoz való joga. Az ítéletben a strasbourgi bíróság külön kitért az ügy dermesztő hatására (chilling effect), amely félelmet kelthet és eltántoríthatja a bírakat attól, hogy szakmai kérdésekben véleményt fogalmazzanak meg a nyilvánosságban.

Az Amnesty International Magyarország és a Magyar Helsinki Bizottság korábban közös beadványban hívta fel a Miniszteri Bizottság figyelmét arra, hogy a bírák továbbra is megalapozottan tarthatnak szankcióktól, ugyanis a bírósági szervezetrendszerben kódolva van a nyomásgyakorlás lehetősége.

Bár az Országos Bírósági Hivatal (OBH) korábbi elnökének, Handó Tündének a távozásával a feszültség enyhült, Senyei György Barna változatlanul folytatja elődje visszaszámítását a bírósági vezetői pályázatok érvénytelenítése és a jutalmak egyenlőtlen elosztása terén, valamint hatályban tartja a bírák véleménynyilvánítási szabadságát korlátozó integritási szabályzatot.

Különösen aggasztó, hogy bár a strasbourgi bíróság azt is kimondta, hogy Baka András személyre szabott jogalkotással távolították el a tisztségéből, 2020 nyarán ugyanezzel a módszerrel ültették a Kúria elnöki székébe a bírói múlttal nem rendelkező Varga Zs. András, figyelmen kívül hagyva a bírák öngazgatási testületének tiltakozását.

A bírákkal szembeni nyomásgyakorlás újabb lehetőségére mutatott rá annak a bírónak az ügye is, akit saját állítása szerint politikai okokból távolítottak el a bírósági rendszerből, és aki azelőtt volt kénytelen elhagyni a pályát, hogy ügye a szolgálati bíróság előtt lezárult volna.”

„A régóta húzódozó Baka-ügyben ma újabb döntést hozott az Európa Tanács strasbourgi ítéletek végrehajtását ellenőrző Miniszteri Bizottsága. A testület azt vizsgálja, hogy a magyar kormány milyen lépéseket tett az Emberi Jogok Európai Bírósága által 2016-ban hozott ítélet végrehajtása érdekében, amelyben megállapították, hogy Baka András főbíró menesztése félelmet és dermesztő hatást keltett a bírák között, és eltántoríthatta őket attól, hogy szakmai véleményüket nyilvánosan kifejezzék.

A döntés tanúsága szerint a Bizottság továbbra is aggályosnak tartja, hogy a parlament nem tesz semmit a bírói függetlenség megerősítése érdekében, különösen azért, hogy a jövőben ne lehessen a magasabb pozíciókban lévők bírákat önkényes eltávolítani. A Bizottság döntése azt is mutatja, hogy semmilyen lépés nem történt a bíróságokon uralkodó dermesztő hatás (chilling effect) megszüntetése érdekében, és továbbra is szükségtelenül erősen korlátozzák a bírák szabad véleménynyilvánításhoz való jogát.

A Bizottság ismét felszólította a kormányt, hogy nyújtson be egy akciótervet azokkal a tervezett intézkedésekkel, amelyek végre eloszlatják a Bizottság aggályait. Az akcióterv részeként a kormánynak részletes értékelést kell adnia arról is, hogy a hazai jogszabályok milyen garanciákat tartalmaznak a bírákkal szembeni illetéktelen nyomásgyakorlás ellen. Az akciótervet legkésőbb 2021. december 16-ig várják, ellenkező esetben a jövő márciusi ülésén ideiglenes intézkedést hozhatnak, amely a korábbinál is határozottabb lépést jelentene az eljárásban.

Tíz év telt el Baka András menesztése, és több mint öt év az ügyben született strasbourgi ítélet óta. A bíróság egyértelmű döntése és a Miniszteri Bizottság folyamatos felügyelete ellenére a kormány továbbra sem tesz semmit azért, hogy garantálja a bírák véleménynyilvánítási szabadságának érvényesülését és a dermesztő hatás megszűnését a magyar bíróságokon.”

[Result details \(coe.int\)](https://www.coe.int)

A feltenni szándékozott kérdések III. pontja kapcsán erősen aggályosnak minősül, ha a Kúria megtagadja az előzetes döntéshozatal iránti eljárás kezdeményezését. Ugyanis alappal merült fel a Kúria uniós jogot tagadó törvénykezési gyakorlata a C-26/13. sz. alatti eljárás kapcsán. Az elmúlt 8 évben nem veszi figyelembe azon korlátokat, melyet az EUB C-212/20. sz. alatti ítélete is nevesít. Másfelől erősen aggályos a más ügyekben is felhozott kinevezési gyakorlat, mely részén olyan bírót neveznek ki ideiglenesen kúriai ítélező bírónak, akik gyakorlatuk során rendszerszinten nem vették figyelembe a fogyasztói jogokat, avagy nem is ítéleztek ilyen ügyekben és gyakorlatuk nem alapul szakismereten. Végezetül maga a Kúria kérdőjelezte meg az uniós jog primátusát, tette a lojalitás elvét zárójelbe és tanúsít olyan magatartást, mely összeegyeztethetetlen az EU alapszerződéseivel.

A feltenni indítványozott kérdések az alábbiak:

- I. A res judicata elve kizárja-e azt, hogy jelen végrehajtás megszüntetése iránti perben megítélésre kerülhessenek a fogyasztót megillető jogok megsértéséből eredő azon semmisségi okok, melyek a fogyasztó által a hitelező ellen indított perben úgy nem kerültek megítélésre, hogy az ítélt dolgot jelentő jogerős határozat nem vette figyelembe a fogyasztó hivatkozásait a szerződés teljes semmissége kapcsán.
- II. Jelentheti-e a hatékony bírói jogvédelem megtagadása, a fogyasztói jogok érvényesíthetőségének kizártsága azt, hogy a fogyasztó csak a magyar állam elleni kártérítési perben kérje úgy kárainak megtérítését, hogy közben a fogyasztói szerződés részévé váló általános szerződéses feltételből olyan kötelezettsége fakadjon, melyet állami kényszerrel hajtanak végre?
- III. A Kúria az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének harmadik mondatával, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikkének második bekezdésével összefüggésben értelmezett EUMSZ 267. cikk értelmében vett független és pártatlan bíróságnak minősül-e?

Tagyon, 2021. november 28.

*Dr. Marczingós László
ügyvéd*